Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 49 (13844) | 1975 оной февралиин 27, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН ҮРГЭНӨӨР ХАРУУЛХА

Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй хоёрдохи һара ябажа байна. Хүдэлмэришэн анги, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө алхамаа түргэдхэн урагшаа дабшана, бии байһан нөөсэ, арга боломжонуудаа элирүүлжэ, социалис шэнэ уялгануудые абана. Юһэдэхи табан жэлэй, һүүлшын жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн улам үргэдэнэ, коллективүүд, аймагууд хоорондын договор баталагданхай.

Социалис мүрысөөе тодо һонороор харуулха, олонитэдэ мэдээсэхэ, дүнгүүдыень сасуулжа, зэргэшүүлжэ үзэхэ, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гээшэ социалис мүрысөөнэй гол шухала ёһо гурим болоно. Энээнэй ашаар социалис мүрысөөн дэлисэ ехэтэй, үнэхөөрөө олониитын шэнжэтэй болодог гэжэ бодото байдал гэршэлнэ.

Ажахын түб һуурин бүхэндэ, партиин райкомой дэргэдэ мандуулагдаһан Улаан тугай намилзажа байхые аймаг бүхэндэ хаража болоно. Һаалишадай социалис мүрысөөнэй һарын дүнгөөр түрүү һуури эзэлһэн фермын коллективэй ажал хэрэг магтаһан тэмдэг энэ болоно. Мүн бэшэ һалбаринуудта мүрысөөнэй дүн гаргадаг болзор, түрүүшүүлдэнь соло дуудадаг тусхай тэмдэгүүд бии байна. Энээндэ нэгэ жэшээ дурдая.

Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һарын дүнгөөр Бэшүүрэй колхозой Шэбэртын фермын коллектив аймаг дотороо түрүү һуури эзэлээ. Тиихэдэ тус фермын дүрбэн һаалишад Г. Гармаева, М. Ц. Цыбиков, М. В. Конечных, Т. И. ...рова гэгшэд һү һааха табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ байба. Эдэнэрэй, мүн коллективэйнь ажалдаа эрхим амжалта туйлаһанайнь түлөө ажалай алдар солын туг партиин райкомой дэргэдэ үргэгдөө һэн. Мүнөө эдэ һаалишад арбадахи табан жэлэй түсэб дүүргэжэ эхилһээр ...нэй, ажалайнгаа эршэ улам зангидан ажаллана. Табан жэлэй түсэб дүүргэһэн түрүүшүүлэй, коллективүүдэй тоо үдэр бүри олошорно. Жэшээнь, Зэдын совхозой һаалишад дүрбэн жэлэй туршада табан жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, арбадахи табан жэлэй түсэбөөр ажаллажа байна. Имэ жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, олон байха.

Мүрысөөнэй дүн хаһа саг сооно, тодоор харуулхын тула партийна организацинууд элдэбын оншо арга хэрэглэжэ байна. Жэшээнь, ажалай үдэр бүриин дүн гаргажа, тэрэ дороо радиогоор соносходог гурим бии. Комсомолой 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой партийна, профсоюзай комитедүүд мүрысөөнэй дүн гаргажа, олондо мэдээсэхэдээ, радио хэрэглэнэ юм. Мүн хүдөө ажахын үйлэдбэридэшье мүрысөөнэй дүн харуулха олон ондоо онол арга хэрэглэгдэдэг байна. Мүрысөөнэй экран, бюллетень, «Сахилгаан» хуудаһан гэхэ мэтэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд һаалиин фермэнүүдэй улаан булан соо байдаг юм. Зарим нютагуудта фермэнүүдэй улаан булан эрхим һайнаар түхеэрэгдэнхэй, зосооһь арюун сэбэр, сүлөөтэй сагтаа ороод, газетэ, журнал уншахаар, амархаар байдаг шуу. Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой Узко-Лугска фермын улаан булан яһала зохидоор түхеэрэгдэнхэй. Зооһь ороходо фермын һаалишадай ажал хэрэг эрдэжэ ...гдана. Үбэлэй һаранууд һү ехээр һаахын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл энэ фермын һаалишад гаргаһан байгаа. Мүрысөө үүсхэгшэдэй ажал хэрэгые эндэ ...лэ хаража болоно. Үбэлэй сагта һү ехээр һаахын түлөө мүрысөө республика доторoo үүсхэһэн Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай фермэдэхи улаан булан эрхим һайнаар түхеэрэгдэһэн гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тус комплексын улаан булан уран гоёор түхеэрэгдэнхэй. Мүрысөөнэй дүн тоб байса харуулагдана.

Мүнөө мүрысэдэг ажахынуудай бэе бэеэ шалгалсаха ажал улам олошоржо байна. Бэшүүрэй аймагай хүршэ ажахынууд Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз «Победа» колхоз хоёр һүүлэй үедэ һара бүри бэе бэедээ ошолсожо шалгалсадаг болоо. Энээнэй эсэстэ алишье талань ... бшуу: ажалайнгаа дүн гаргана, дутуу дунданууд элирүүлэлсэнэ, бэе бэеэ шүүмжэлэлсэнэ, бии һайн дүй дүршэлөө халан абалсана.

Энэ гурим болбол социалис мүрысөөе тодорхой шэнжэтэй болгохо, хүсэ нүлөөень ехэдхэхэ, ажалай урилдаа абьяас үүсхэхэ таладань ехэ түлхисэ болодог гэжэ бодото байдал харууланхай. Түрүү арга дүршэл дэлгэрүүлхэ, нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ энэ гурим айхабтар ехэ удхашанартай байна бшуу. Энэ хэрэгтэ дутагдалнууд ...ор тохёолдодог зандаа. Юуб гэхэдэ, мүрысөөнэй договор баталхадаа, бэе бэеэ шалгалсаха гэжэ бэшээд, ...онһээ саашаа ошодоггүй байна.

Социалис мүрысөөе тодоор харуулха, олониитэдэ мэдээсэхэ арга хэрэгсэлнүүд партийна организацинуудта заабол бии гээшэ. Тэдэниие үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.

КПСС-эй обкомой IV пленум тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгэлдэр, февралиин 26-най үдэр КПСС-эй обкомой IV пленум боложо дүүрэбэ.

«Партийна документнүүдые һэлгэлгын дүнгүүд ба партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие саашадаа нарижуулан һайжаруулха болон коммунистнуудай эдэбхи эрмэлзэл дээшэлүүлхэ талаар областной партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал пленум зүбшэһэн байна. Тус асуудалаар КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь **К. М. Продайвода** элидхэл хээ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. Б. Михеев**, КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь **А. Д. Чукаев**, ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводой директор **И. С. Медведев**, КПСС-эй Хоринй райкомой нэгэдэхи секретарь **В. У. Дарханов**, КПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь **А. С. Берещинов**, КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь **П. М. Павлов**, «Гусиноозерская» шахтын проходчигуудай бригадын бригадир **Н. М. Ержин**, КПСС-эй Прибайкалиин райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. Е. Шелковников**, Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой түрүүлэгшэ **Д. П. Болонев**, Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой бага комплексно бригадын бригадир **А. Н. Кудряшов**, КПСС-эй Баунтын райкомой нэгэдэхи секретарь **К. Д. Лубсандоржиев**, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай һү һаалиин фермые даагша **А. Г. Ютова**, Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй слесарь **Г. Е. Бадмаев**, областной партийна организациин шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ **А. А. Сидорин** гэгшэд хабаадалсаба.

Пленум зүбшэһэн асуудалаараа зохихо тогтоол батал ан абаа.

Пленум эмхидхэлэй асуудал хараһан байна. Ондоо хүдэлмэридэ орохонтойнь дашарамдуулан, **И. Д. Черняковые** КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүнэй уялгаһаа пленум сүлөөлбэ. КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүнээр **И. П. Зинченко** һунгагдаа.

КПСС-эй обкомой промышленностиин таһагые даагшаар **С. М. Хабалов** баталагдаба.

БУРЯАДАЙ АССР-тэ — ДАМЖУУЛГЫН УЛААН ТУГ

РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет 1974 оной арадай ажахын түсэбые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө автономито республикануудай, хизаарнууд ба областьнуудай, городуудай ба городуудтахи районуудай, промышленностиин, барилгын ба транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэроссин социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзэбэ.

1974 оной арадай ажахын түсэбые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ промышленностиин, барилгын ба транспортын предприятинуудайнь эгээн һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа илаһан автономито республикануудай, хизаарнууд ба областьнуудай тоодо БУРЯАДАЙ АССР ороо. Тиин манай республика РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй дамжуулгын Улаан тугаар, дипломоор шагнагдаба.

Загустайн сельсовет Бүхэроссин мүрысөөндэ илаба

Россин Федерациин Министрнүүдэй Совет, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет сельскэ, поселково Соведүүдэй 1974 оной Бүхэроссин социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзэбэ.

Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ илагшад РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй дамжуулгын Улаан тугуудые мүнгэн шангуудтайгаар абахань.

Буряадай АССР-һээ Сэлэнгын аймагай **Загустайн сельскэ Совет** РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй Улаан тугта, 10 мянган түхэриг мүнгэн шанда хүртэбэ.

ТҮГЭСХЭХЫ ЖЭЛЭЙ габшагай алхам

ХОНИШОДТОЁО ТООСОБО

Хони үсхэбэрилгэ «Знамя Ленина» колхозой гол баялиг юм. Жэл соо ородог бүхы олзо доходой хахадһаа ехэнхи хуби энэ һалбариһаа абтана. Тиимэһээ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, малшад хонидоо олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна.

Колхозой хонишод үнгэрэгшэ жэлдэ үбһэ тэжээлээр оройдоол 20 процент хангагдаһан байбашье, үбэлжэлгэеэ һайнаар дабажа, хонин һүрэгөө 1090 толгойгоор олошоруулжа шадаа. Тиихэдэ ноохо худалдаха, хурьга, хонидой шэгнүүр нэмээхэ даабари үлүүлэн дүүргэгдэө. Тингэжэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ энэ һалбариһаа 781.000 түхэригэй олзо оруулагдаба.

Колхоздо эхэ хонидой 26 отара бии юм. Тэдэнэй 14-иинь ажахын тоосооной даабари үлүүлэн дүүргэжэ, нэмэлтэ түлбэри абаа. Жэшээнь, Б. Манибадаровай отарын хонишод 2135 түхэриг, Ц. Дамдиновай, В. Цыбикмитовэй отарын коллектив 1430—1812 түхэриг нэмэлтэ түлбэридэ хүртөө.

Шэнэ түл абалга мүнөө түлэг дундаа ябажа байна. Һүүлэй мэдээгээр, 16500 эхэ хониһоо 5000 хурьган абтаад, гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай. Хонишодой дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Д. Г. Иванов, Б. Манибадаров, Д. Санжаев болон А. Ф. Сластинай даадаг отарын хонишод эрхимлэжэ ябана. Түрүүшынхеэ хурьгалха зуһагуудай эхэ хонин бүриһөө 85 хурьга абаха гэһэн угтамжынгаа түсэб ахалагша хонишон Дамба Галданович дүүргэхэ дүтэлөө. Тэрэнэй отарада мүнөө зуун эхэ хонин бүриһөө 32 хурьган абтаад байна.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

Мухар-Шэбэр.

УРАЛАН НАРИЖУУЛАГШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

Республикымнай ухаалан зохёогшод, уралан нарижуулагшад табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулха, шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй жаса байгуулха гэжэ шиидээд, социалис мүрысөө дэлгэрүүлһэн байна. Республикымнай Министрнүүдэй Совет болон профсоюзуудай областной совет энэ мүрысөөнэй 1974 оной үрэ дүнгүүдые һаяхан согсолон гаргаад, мүрысөөндэ шалгарагшадые элирүүлэв.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод үнгэрһэн жэлэй туршада аша туһатай олон дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн байна. Тингэжэ энэ комбинадай шэнэ юумэ үүсхэгшэд жэлэй үрэ дүнгүүдээр социалис мүрысөөндэ шалгаржа, Министрнүүдэй Соведэй болон профсоюзуудай областной соведэй Хүндэлэлэй грамотада, 1000 түхэригэй 1-дэхи мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Шэнэ-Бэрээнэй заһабариин механическа заводой уралан нарижуулагшад үнэтэ олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээд, мүн лэ 1-дэхи һуурида гараа. Тэдэнэр Хүндэлэлэй грамотаар, 150 түхэригэй мүнгэн шангаар шагнагдаа.

«Электромашина» заводой, Буряадай модо болбосоруулгын болон мебелиин комбинадай, Буряадай геологоуправлениин түбэй лабораториин, локомотив-вагон заһабарилгын заводой, Дээдэ-Тайлсын совхозой уралан нарижуулагшад хоёрдохи мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

Гурбадахи мүнгэн шан Бага-Холбоолжоной шулуун нүүрһэнэй уурхайн, авиазаводой, автотранспортна ашаа най 2-дохи предприятиин, «Восточные Саяны» колхозой уралан нарижуулагшадта барюулагдаа.

Министрнүүдэй Совет болон профсоюзуудай областной совет мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйлагшадые тодорхойлхо зуураа, уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хэрэгтэ хангалтагүйгөөр хабаададаг, энэ хүдэлмэри муугаар эрхилдэг коллективүүдые элирүүлһэн байна. Загаһанай промышленностиин Буряадай трестдэ, «Скотопром» трестдэ, совхозуудай нэгэдэлдэ, түлишын промышленностиин управленидэ уралан нарижуулагшадай дунда ёһотой социалис мүрысөөн дэлгэрүүлэгдээгүй гэжэ тэмдэглэһэн байна.

УҺАН «НӨӨСЭЛЭГДЭНЭ»

Һүүлэй жэлнүүдтэ «Дружба» колхоз уһалагдадаг сабшалангаа үргэдхэхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулна. Юуб гэхэдэ, зунай түрүүшын хахадта хура бороогой ородоггүй дээрэһээ ногооной ургаса муугаар гарадаг юм. Тиихэдэ энэ үеэр гол горхонуудай уһан шэргэжэ, ехэ газар уһалхын аргагүй байдаг шуу. Энээниие хараадаа абан, тус колхоз үбэлдөө тошо ехээр халяахые оролдодог болонхой.

Хабартаа энэ тошоной̆гоо хайлахада сабшалангаа хоёр-гурба дахин уһалхадань гектарай 20 центнер хүрэтэр үбһэн хуряагдадаг байха юм. Харин уһалагдадаггүй сабшалангай гектар бүриһөө оройдоо 7—8 центнер үбһэн абтана.

Тиимэһээ энэ үбэл колхозой луговодууд шадаал һаа, тошо ехээр халяаха гэжэ шиидэһэн байна. Мүнөө үедэ бүхы сабшалангынь луговодуудта даалгагдажа, бүхыдөө 200 мянга гаран кубометр тошо халяаха зорилго хараалба.

Мүнөө бүхы сабшалан дээрээ энэ хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Колхозой нэгэдэхи отделениин луговодууд сабшалан дээрээ амидаралтэ уһанай нөөсэ элбэгээр тогтоохын түлөө ехэхэн оролдолго гаргана. Тиин луговод Л. Г. Базаров Эгэтэ голой эрье шадарай сабшалан дээрээ хабар болотор адагынь 70 мянган кубометр тошо халяаха түсэбэйнгөө гурбанай хоёр хубиие дүүргээд байна. Тэрэ шэлэн А. Г. Белоусов, П. Я. Жданов гэгшэд Хадарчг гэжэ газарта тус-тустаа 50 мянгаад кубометр тошо хүргэхэ даабаряа бэелүүлжэ байнхай. Мүн колхозой ахалагша луговод Ц. Гурдунов даажа абаһан сабшалан дээрээ нилээд ехэ тошо халяагаа.

Һүүлэй мэдээгээр, колхозой сабшалангай газар дээрэ бүхыдөө 100 мянгаһаа дээшэ кубометр амидаралта уһан «нөөсэлэгдөөд» байна.

Игэжэ тошоной уһаар зунай түрүүшын үедэ гандадаг сабшалан үндалуулагдаха юм. Колхозой луговодууд табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхээр абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө оролдосотойгоор ажаллана.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

Яруунын аймаг.

ВЦСПС-тэ, ВЛКСМ-эй ЦК-да

ВЦСПС-эй Президиум, ВЛКСМ-эй ЦК-гай бюро «Залуу хүдэлмэришэд ба колхознигуудые һурган хүмүүжүүлэгшэдэй олониитын хүдэлөөе саашадань хүгжөөн дэлгэрүүлхэ тухай» хамтын тогтоол февралиин 24-дэ гаргаба. Тэрээн доторнь ингэжэ тэмдэглэгдэнэ: кадр хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө залуушуулые шефтэ абалгын шухала гурим болоһон, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлөөн һүүлэй жэлнүүдтэ предприятинууд, барилганууд, колхозууд болон совхозуудта ехээр дэлгэрээ.

КПСС-эй ЦК-гай шиидхэбэринүүдые, ВЛКСМ-эй XVII съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ доторхи заабаринуудые хүтэлбэри болгон, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүтэлөөе үргэнөөр дэмжэхэ ба дэлгэрүүлхыень, эдир хүбүүд болон басагадые хүмүүжүүлхэ, арадай ажахыда хүдэлхэ шадамар бэрхэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэлгын шанар улам һайжаруулха, социалис мүрысөөндэ, техническэ зохёол бүтээлдэ, коллективэй ниитын ажабайдалда залуушуулые элсүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр туһалха ябадал туйлахыень профсоюзуудай соведүүд ба комитедүүдые, комсомолой комитедүүдые ВЦСПС, ВЛКСМ-эй ЦК уялгалба.

Хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай залуу халаан хүмүүжүүлгын хэрэгые зондоо хүндэтэй, моральнополитическэ эрхим шанарнуудтай, һайн мэргэжэлтэй, баян дүй дүршэлтэй хүнүүдтэ этигэхэ асуудалда ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта сагүргэлжын анхарал хандуулхыень профсоюзна ба комсомолой эмхинүүдтэ дурадхагдаа. Һурган хүмүүжүүлэгшэдэй ажал ябуулгые ниитын тон шухала даалгабари гэжэ хараха хэрэгтэй гээд тус тогтоол доро онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Һурган хүмүүжүүлэгшэ гэшэмнай профсоюзна, комсомолой комитедэй хамтын шиидхэбэреэр, предприятиин захиргаагаар гү, али колхозой правленеэр баталагдаха, залуушуулые хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлмэриин гол шэглэлнүүд тодорхойлогдохо ёһотой гэжэ тогтоогдонхой.

Һурган хүмүүжүүлэгшэдтэ сагүргэлжэ туһалдаг байхыень коммунис хүмүүжүүлгын теори ба бодото хэрэгтэ хабаатай шухала эрдэм мэргэжэлнүүдээр, дүй дүршэлөөр тэдэниие зэбсэглэхыень профсоюзна, комсомолой эмхинүүдтэ даалгагдаа.

Залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэдэй ажал ябуулга залан ударидаха, түрүү дүй дүршэлыень дэлгэрүүлхэ, тэдэнэй һуралсал эмхидхэхэ зорилгоор үйлэдбэриин коллективүүдтэ һурган хүмүүжүүлэгшэдэй соведүүдые тогтоохыень профсоюзуудай соведүүд, комсомолой комитедүүдтэ дурадхагдаа.

Залуушуулай дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин байдалай түлөө, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлөөнэй хүгжэлтые али болохоор дэмжэхэ, ажалшадай коллективүүдэй ажабайдалда тэдэнэй дүүргэдэг үүргэ ба нэрэ хүндые улам дээшэнь үргэлгын түлөө предприятинуудай, колхозуудай, совхозуудай, цехүүдэй, участогуудай, бригадануудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга шангадхаха шухала гэжэ тогтоол доро тэмдэглэгдэнэ.

Һурган хүмүүжүүлэгшэдтэ туһаламжа үзүүлхэ, ВЛКСМ-эй зэргэдэ олоор залуушуулые бэлдэхэ ябадалда һурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлөөн бүри эдэбхитэйгээр хэрэглэхэ хэрэгтэ комсомолой эхин, цеховой эмхинүүдэй ба комсомолой бүлэгүүдэй дүүргэдэг үүргэ улам дээшэлүүлхыень союзна республиканүүдай ВЛКСМ-эй ЦК-нуудта, комсомолой крайкомууд, обкомуудта һанамжалагдаа.

Залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлөөн тухай тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэхыень профсоюзна ба комсомолой эмхинүүдтэ ВЦСПС, ВЛКСМ-эй ЦК дурадхана. Залуу хүдэлмэришэд болон колхознигуудые һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаһан һурган хүмүүжүүлэгшэдтэ зорюулжа, «Залуушуулай эрхим һурган хүмүүжүүлэгшэ» гэһэн ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тэмдэг бии болгогдоо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ А. Н. Шелепин заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

ФОТО РЕПОРТАЖ

ЭРХИМ ЖАЛШАД

Колхозой эхэ хонидой отаранууд дээгүүр ябажа харахадамнай, байра байдалынь һайн, хүсэд хүрэхэ үбһэ, һолоомотойшье байба. Хонин бүхэндэ үдэртэ 1,2 килограмм үбһэн, һолоомон үгтэнэ. Гадна хурьгалһан хонидто силос, обёос нэмэжэ үгтэдэгдэнэ.

— Манай колхоздо 7555 хонин бии. Тэдэнэй 4006-ниинь эхэ хонид болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга абаа һэмди. Мүнөө дээрээ 700 хурьган абтаад байна, ерэхэ һарада 100 хонин бүридөө 100 хурьгатай болохоор хараалаабди. Манай колхоздо зуутан хонишод жэл бүри олошорно. Тэдэнэй тоодо Ленинэй орденто ...б Шойбонов, Владимир ...агуров, Геннадий Шойбонов, Ринчин Янданов гэгшэд ороно, — гээд колхозой түрүүлэгшэ Аркадий Степанович Иринчеев хөөрэнэ.

Түнхэнэй аймагай суута хонишон, Гатаб Цыбикович Шойбоновой даадаг ажахын ...юто фермэ Бүтүү гэжэ газарта оршоно. Фермэдэнь ... эхэ хонин тоологдоно. Гатаб Цыбиковичтэй һамгань, ехэ хүбүүниинь (Геннадий) хамта ажаллана. Жэл бүри түрүү хонишоной фермэдэ хурьгад гарзалуулагагүй, тобир һайнаар түлжүүлэгдэнэ.

Түл абалгын тухагүй ... хонишодые халуун анхаралаар хүреэлжэ, тэдэнэртэ медицинскэ туһаламжа хүргэхэ, эдеэ хоолой болон эд бараанай зүйлөөр хангаха ... колхоз, Тоорын сельсоветэй ехэ анхаралаа табина. Сельпогой автолавкын найман... Аюша Гунгаевич Шобоев эд бараанай зүйлөөр хонишодые таһалдуулнагүй. Тус колхоздо Зэдэ, Сэлэнгын түрүү хонишодой жэшээгээр хээли ехэтэй хонидые һайнаар эдеэлүүлхэ, нарин нягтаар харууһалха, түл абаха байра болон түрэлгэдэ хэрэгтэй хэрэгсэлнүүдээ эртээнһээ бэлдэхэ талаар ехэ юумэн хэгдээ.

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Ринчин Сундуевич Янданов, аха дүүнэр Гавриил, Цырен, Галсан Ябжановтан, «Эхэ герой» гэһэн медальтай Радна Долгоровна Махеева гэгшэд март һарын эхеэр 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлхэ уялга абанхай.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод парти, правительствын анхаралда, КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюу болгон, ажалайнгаа эршэ бүри шангадхан хүдэлнэд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишод — аха дүүнэр Гавриил, Цырен, Галсан Ябжановтан; Түнхэнэй аймагай түрүү хонишон, Ленинэй орденто Г. Ц. Шойбонов; эдэбэри хурьгад.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

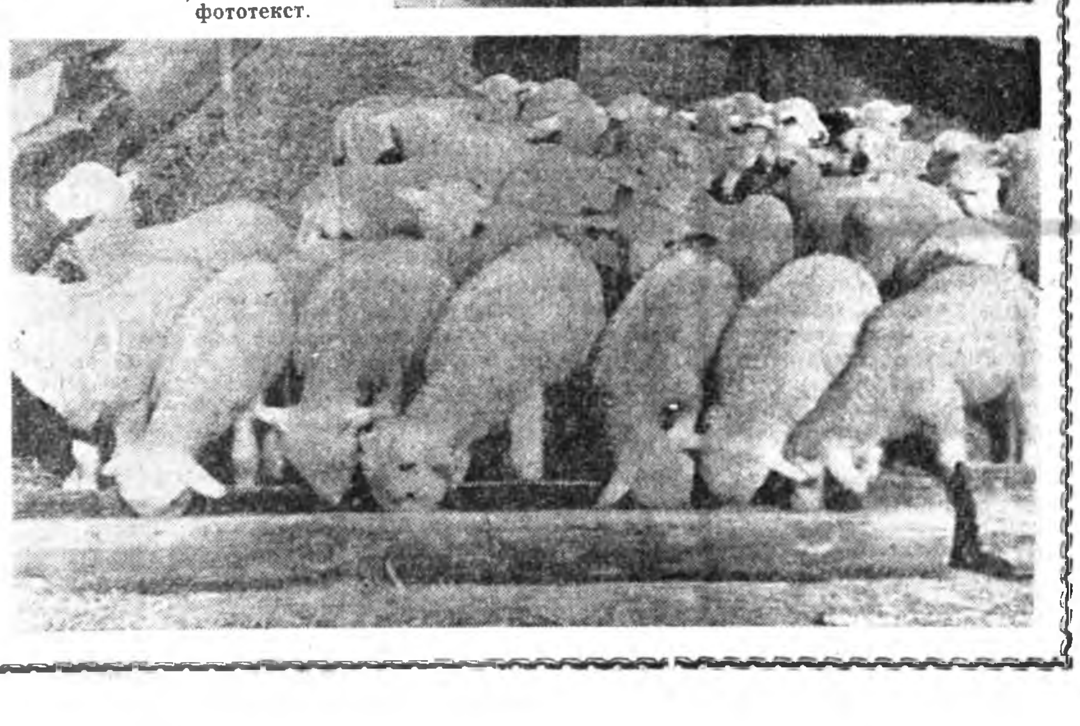

АГУУЕХЭ ИЛАЛТЫН 30 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ АРБАН ХОНОГ

Герой-городуудта зорюулагдаһан ажалай вахтануудта жагсаха гэһэн вагон хабсаралгын цехэй коллективэй үүсхэл ганса локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэрилэгшэдэй дунда һайшаагдаа бэшэ. Железнодорожно районой предприятинууд республика доторoo эгээл түрүүлэн Илалтын үдэрэй хүндэлэлдэ зорюулагдаһан ажалай вахтада жагсажа эхилээ. ЛВРЗ-гэй цехүүд, участок, бригадануудай ажалай вахтын үрэ дүнгүүд арбан хоног бүхэндэ согсологдоно. Ленинград, Севастополь, Керчь, Новороссийск городуудта зорюулагдаһан габшагай ажалай арбан хоног үнгэрэгдөө.

Севастополь городой ажалай вахтада дизельнэ, вагон хабсаралгын, модельнэ цехүүд түрүүлжэ гараа һэн. Тэдэнэр даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн, һайн шанартай продукци бүтээһэн байна. Керчь городой хүндэлэлдэ локомотивна мөөрнүүдэй, электро-вагонно, шэрэм шудхалгын, инструментальна цехүүд ехэ амжалтатай.

Новороссийск городто зорюулагдаһан ажалай вахтын үрэ дүн гаргахада, вагон дархалалгын, шэрэм шудхалгын, инструментальна цехүүд шалгарһан байба.

Февралиин хоёрдохи арбан хоног Герой-хэрэм Брестдэ зорюулагдаһан байна.

Агуу ехэ Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ажалай 10 вахта заводто үнгэргэгдэхэ юм. Вахтын түгэсхэхы үрэ дүнгүүд май һарын түрүүшын үдэрнүүдтэ согсолон гаргагдаха байна. Заводто баталан абтаһан дүримэй ёһоор арбан хоногой, һарын хүдэлмэриин үрэ дүн тодорхойлогдохо юм.

Ажалдаа эгээн һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан цех, таһагта 1-дэхи һуури олгогдохо юм. Түрүү һуурида гарагшад Хүндэлэлэй грамотаар, мүнгэн шангуудаар шагнагдаха. 2-дохи һуури хоёр цехэй гү, али таһагуудай коллективүүдтэ олгогдохо байна. Имэ һуури эзэлэгшэд дурасхаалта вымпелдэ, мүнгэн шанда хүртэхэ.

Ажалай вахтын арбан хоногой үнгэрөөд, тэрэнэй үрэ дүнгүүдэй согсологдоод байхада, ямар городой хүндэлэлдэ ямар коллективэй эрхимлэһэниинь тодорхойлогдожо, тэрэ городой горсоведэй гүйсэдкомой, партиин горкомой нэрэ дээрэ телеграмма эльгээгдэнэ. Танай городто зорюулагдаһан ажалай вахтада тиимэ коллективүүд түрүүшүүл эрхимлээ гэжэ телеграмма догорнь хэлэгдэнэ.

Манай корр.

КПСС-эй РАЙКОМУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ЗАХИРГААНАЙ АППАРАДАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

Ажаһуудалай - коммунальна ажахын министерствын захиргаанай хүдэлмэри тухай, тэндэхи партийна организациин үзүүлдэг нүлөөн тухай асуудал КПСС-эй Советскэ райкомой бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Партийна организаци алба хаагшадай дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэриие яһала һайжаруулаа гэжэ тэмдэглэгдээ. Гадна коммунистнууд хэр ажаллажа байһан тухайгаа партийна организациин бюрогой урда тоосожо байдаг. Тиихэдээ гол түлэб даажа байһан хэрэгтээ хэр харюусалгатайгаар хандажа, партиин Уставай эрилтэнүүдые хэр дүүргэдэгтэнь гол анхарал хандуулагдана.

Үшөө нэгэ һайн юумэн гэхэдэ, коммунист бүхэн өөрын партийна даабаритай. Даабарияа хэр дүүргэжэ байһыень партийна организациин бюро наринаар хинан шалгадаг.

Гэбэшье захиргаанай хүдэлмэридэ шэнэ онол аргануудые хэрэглэхэ талаар урагшатай юумэн хэгдээгүй байһаар гээд бюро тон зүб заагаа. Министерствын хүдэлмэрилэгшэд тэдэнэй мэдэлдэ байһан эмхи зургаануудта ошоногүй, тэндэ хүдэлжэ байһан зондо бодото туһаламжа үзүүлнэгүй. Элдэб заабари, саарһануудые тиишэнь эльгээгээд лэ һуудаг.

Министерствын коллегиин хүдэлмэриие хинан шалгаха хэрэг муугаар ябуулагдана. Ажалшадай гомдол бариһан олон бэшэгүүд харюугүйгөөр үлэшэнэ. Мүн партийно-эмхидхэлэйшье хүдэлмэридэ ушарһан эдэ болон дутуу дундануud бюро дээрэ элирүүлэгдэжэ, усадхаха хэмжээнүүд хараалагдаа.

ХИНАЛТЫН ҺУЛАҺАА...

«Ажалшадай ажалай болоод ниитэ политическэ эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ талаар Минск тракторна заводой партийна организациин ябуулдаг хүдэлмэри тухай» КПСС-эй ЦК-гай абаһан тогтоол ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Энэ тогтоолые хэр зэргээр бэелүүлжэ байһан тухайгаа «Сельхозтехникын» Загарайн аймагай отделениин партийна организациин секретарь нүхэр Гарчинский КПСС-эй райкомой бюрогой урда тоособо.

Энэ предприятиин партийна организаци ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгые һулаар ябуулна.

Гадна политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри сагай эрилтэдэ таарампар ябуулагдадаггүй байна. Политическэ һуралсал хайша хэрэгээр үнгэргэгдэнэ. Мүн экономическа болоод профессиональна һуралсал эмхидхэгдээгүй. Коммунис ажалай һургуулинууд бии болгогдонхой аад, нэгэшье хэшээл хэгдээгүй байха юм. Энэ хэрэгые ябуулхада горитой туһа хүргэхэ үялгатайшье һаа, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ оройдоо хабаададсанагүй.

Эдэ бүгэдэ партийна хиналтын һуладаһанһаа боложо ушараа гэһэн тобшолол хэгдэһэн байна.

ПОЛИТИЧЕСКЭ ҺУРАЛСАЛ ШУХАЛА ХЭРЭГ

Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхоздо политическэ һуралсал тон муугаар ябуулагдана гэжэ КПСС-эй райкомой бюрогой заседани дээрэ сэхэ заагдаа. Партийна организациин зүгһөө хиналтын һула байһанһаа боложо, зарим пропагандистнууд хэшээлнүүдтээ муугаар бэлдэнэ, олон ушарта хэшээлнүүд болоногүй.

Жэшээлхэдэ, байгша оной январиин 20-до тус колхозой Хуурай-Һубагай отделенидэ пропагандист Д. Б. Шенхоровой гэмээр марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалдаг семинарай хэшээл үнгэргэгдөөгүй.

Комсомолой полит-һуралсал мүн лэ һанаһанда хүрэмөөр ябуулагданагүй. Жэлэй эхинһээ хойшо оройдоо 3—6 хэшээл үнгэргэгдөө.

Колхозой партком эдэ бүгэдые усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүдые абаха ёһотой гэжэ заагдаа.

БЭРХЭШЭЭЛҺЭЭ АЙНГҮЙГӨӨР...

Тааза, Уланхаанине Хурамхаанай аймагай улад зон манай эгээл заха холын — шэмэрүүн хүйтэн уларилтай нютаг юм гэжэ дэмы хэлсэлэггүй ёһотой. Юуб гэхэдэ, үеын үедэ ойроо хүртэнгүй хүүежэ байһан хүбшэ тайгын эрмэгтэ оршодог энэ газарта хамагһаа эртүүр саһан орожо, хүйтэрдэг байхаһаа гадна, хабартаа орой дулаардаг юм. Энэ үбэл эндэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр хүйтэржэ, ноябрь һарын эсэсһээ мүнөө хүрэтэр 40 градусһаа доошоо буугаагүй. Гэбэшье парти, комсомолой уряагаар ороноймнай элдэб заха хизаарнуудһаа ерэһэн хүбүүд, басагад эндэхи нютагай шэрүүн уларилда бэеэ зэһэн бүри хатуужаа. Тэдэнэр хэжэ байһан ажалаа түхэреэн сүүдхын туршада зогсоонгүй үргэлжэлүүлхээр эмхидхээ бшуу. Тиигэжэ БАМ-ай барилгашад бүхы машина, техникээ һаадгүй хүдэлгэжэ, Таазаһаа Уоян хүрэтэр татагдаха автомашинын харгые үдэрһөө үдэртэ һунаажа, гүн тайгын оёор руу зурылгана.

Орон дотор сууда гараһан энэ харгын барилга үнгэрэгшэ жэлэй августын 8-һаа эхилэнхэй. Мүнөө энэ харгы татажа байһан «Запбамстроймеханизация» трестын оньһожоруулагдамал 138-дахи колоннын барилгашад үнгэрһэн хугасаа соо 20 шахуу километрэй зайда дардам харгы гаргаһан байна.

— Энэ харгыгаар Байгал-Амарай түмэр замай барилгада хэрэгтэй элдэб хэрэгсэлнүүдые, барилгын материалнуудые, машина, техникэ шэрэхэ юм. Ушарынь хадаа энэ харгыгүйгөөр БАМ-ай барилгые хангахань тон хүшэр гээшэ. Байгал дээгүүр, самолёдоор ехэ ашаа бултыень абаашахагүй ха юм. Тиимэһээ энэ гол шухала харгымнай байгша ондо ашаглагдаха юм,— гээд оньһожоруулагдамал колоннын начальник Михаил Федорович Николенко хэлээ һэн.

Шэмэрүүн хүйтэнэй үшөө буураагүйшье һаа, эндэ барилгашадай ажал яһала урагшатай ябуулагдана. Нёдондо эндэхи барилгашад 100 мянган түхэригэй ажал хэхэ даабаряа 121 мянган түхэристэ хүргэжэ, түрүүшынгээ амжалта туйлаһан байна.

Сагые ахихаар зэһэһэн хүбүүд, басагадай ажал гурбан халаанда эмхидхэгдэнхэй. Тиигэжэ элһэ шорой шэрэдэг, хайр малтан абадаг машинануудынь зогсолтогүй хүдэлгэгдэнэ.

— Газаа 40 гаран градус хүйтэнэй боложо байхада, автомашина, трактор, экскаваторнуудай мотоор зогсоохын аргагүй ха юм. Тоһо, уһанинь түргэн хүрэжэ, бүхы двигательнүүднай хаха һүрэшэхэл. Даалгагдаһан техникээ һайнаар, саг соонь харууһалаад байхада, түхэреэн сүүдхын туршада һаадгүй хүдэлгэгдэнэ,— гэжэ экскаваторай машинист В. П. Попов хөөрэнэ. Эндэхи хадалиг газар шулуутай юм. Заримдаа хадын наруули газар, эгсэ эрье тэһэлжэ, томо шулуувень илган, хэрэгтэй элһэ, хайр абадаг байна.

Үнгэрһэн долоон һарын туршада даалгагдаһан хүдэлмэридөө харюусалгатайгаар хандажа, горитой амжалта туйладаг түрүүшүүл эндэ яһала олошоронхой. «КРАЗ», «МАЗ-503» түхэлэй автомашинаар элһэ шорой зөөдэг жолоошод И. И. Кузьмин, П. А. Терентьев, А. Н. Чернозипунников, Н. И. Ватман, Л. П. Кожакар, Ф. И. Кагукин, экскаваторай машинистнууд В. П. Попов, В. П. Разгельдеев, бульдозерист Н. Н. Трофимов гэгшэд халаанайнгаа даабари 170—180 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тэрэшэлэн элдэб ажал хэдэг залуу басаган комсомолка Надежда Цыбикова баһал магтаалтай. Тэрэ дунда һургуули дүүргээд, һайн дураараа комсомолой путёвко абажа,

эндэ ерэһэн юм. Ажабайдалай үргэн замда гараһан энэ басаганда Дэрээн нютагай шэмэрүүн уларил шангахан шалгалта болоһон байха. Теэд Надя басаган зоригоо мүхөөгүй, бусад залуушуулдал адли тэсэбэри ехэтэйгээр хүдэлнэ.

— Һая ерээд байхадамни, намайе эндэ үни болонгүй бусахаш гэһэшэнгүүгээр хэлэгшэ һэн. Теэд хүйтэнһөө айнгүй ажаллажал байнаб. Үлүү айхаар, гайхахаар юумэн үгыл даа. Бидэ дулаан оронoй наран доро игаажа хэбтэхээ ерэһэн бэшэбди. Дайралдаһан бэрхэшээлнүүдые заатагүй дабахал зэргэтэй байһанаа, эндэ ажаллажа байһан залуушуул булта ойлгоно,— гээд Надежда Цыбикова сэхэ руунь мэдүүлээ һэн.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: БАМ-ай барилгашан Надежда Цыбикова. Хайр ашаһан автомашинанууд.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ, Ф. СОРОКИНОЙ фотонууд.

ПАРТОРГНУУДАЙ СЕМИНАР

КПСС-эй Хэжэнгын райкомдо аймагай совхозууд, промышленна предприятинууд болон эмхи зургаануудай партийна эхин организацинуудай секретарьнар сугларжа, ээлжээтэ семинараа үнгэргэбэ.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Р. Г. Баяртуев «Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай», партиин райкомой секретарь А. Б. Раднаев «Ниитэ политическэ хүдэлмэри саашадань һайжаруулха тухай», партиин райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша Г. З. Бальжиров «Партийна документнүүдые һэлгэлгын дүнгүүд тухай», «Ярославска партийна организацида партийна суглаануудые үнгэргэлгын дүршэл тухай» КПСС-эй ЦК-гай абаһан тогтоолнуудай аймагай [...] организацинуудта хэ[...] лэгдэжэ байһан ту[...] далнуудаар һонирхол[...] цинүүдые уншаһан [...]

Гадна арадай хи[...] пост, бүлэгүүдэй хи[...] аймагай арадай [...] комитедэй түрүүлэгш[...] Сангадиев элидхэбэ.

Март һара соо [...] байһан комсомолой [...] нүүдые һэлгэлгэ [...] ВЛКСМ-эй райкомой [...] секретарь Ц. В. Обор[...] жэ үгөө.

Һүүлдэнь тус се[...] хабаадагшад хүдэлм[...] дүй дүршэл тухай хөө[...]

Ээлжээтэ семинара[...] гайнгаа али нэгэн [...] үнгэргэхэ гэлсээ.

Р. ЦЫМПИ[...]
КПСС-эй рай[...] таһагые да[...]

ТОДОРХОЙ УДХАТАЙГА[...] ЯБУУЛХА

Научна атеи[...] хүдэлмэри шан[...]

Арад зониие бурхавда һүзэггүйгөөр хүмүүжүүлгэ хадаа ажалшадай дунда ябуулагдадаг суртал бодолой хүдэлмэридэ онсо һуури эзэлдэг байна. Энэ тон орёо хүдэлмэри мүн. Шажанай номнолдо этигэдэг, тэрээндэ шүтэдэг зарим зоной дунда научна атеизмын суртал дэлгэрүүлхын, олон түмэниие коммунис үзэл бодолоор хүмүүжүүлхын тулада партийна организацинууд суртал бодолой бүхы арга нүхэсэлнүүдые хэрэглэдэг юм.

КПСС-эй XXIV съездын заабариин үндэһөөр республикын партийна организацинууд нютаг нютагуудта энэ хүдэлмэри һайжаруулхын тулада ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Улаан-Үдэ городто хүн зоной һуудаг газарта зохихо хүдэлмэри ябуулагдана, шэнэ ёһоор гэрлэхэ, үхибүүдые бүридэлдэ абаха мэтын шэнэ гурим заншал бии болоно. Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Хоринэй аймагай «Георгиевска», Анаагай совхозуудта шэнэ ёһоор һайндэрнүүдые үнгэргэдэг болонхой. Эдээнэй ашаар хуушанай шажантай холбоотой ёһо заншал түригдэнэ бшуу.

Атеизмын хүдэлмэриие нэгэ гуримай ёһоор, удха түгэлдэрөөр, ялас гэмээр ябуулбал, ашa үрэтэй байхань лабтай. Теэд эдэ эрилтэнүүд зарим газарта сахигданагүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Партийна зарим организацинууд энэ хүдэлмэриие тодорхойгоор, һайнаар ябуулжа шаданагүй, шажанда шүтэдэг хүнүүдтэй ами аминдань хөөрэлдэдэг заншал үгы шахуу. Тиигээдшье энээнэйнь удха һулашаг байна. Шажанай номнолдо тон тодо, хүнэй этигэмэ, ялас гэмэ харюу үгтэхэ ёһотой гэжэ парти заабарилдаг бшуу. Шажанда шүтэгшэдэй дунда ябуулагдадаг хүдэлмэримнай энэ эрилтэдэ сүм харюусанагүй гэжэ хэлэлтэй. Яруунын аймагта хүн зониие атеистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэг ямар байнаб гэһэн асуудал партиин обкомой бюро дээрэ хаража үзэгдэһэн байна. Аймагай партийна, совет, комсомолой болон бусад организацинуудай научна атеизмын хүдэлмэри эрхилхэ хэрэгтэ байһан ехэ дутагдалнууд элирүүлэгдэһэн байна. Яруунын аймагта дасанай түлөөлэгшэдһөө гадна, тэндэхи зайгуул ламанар, мэхэшэд-үзэлшэд мүргэл шажанай ёһолол үнгэргэдэг байба. Ажал хүдэлмэриин халуун хаһын үедэшье эдээндэнь олон хүн зон, тэрэ тоодо залуушуул хабаададаг юм. Эдэ мэтын хазагайруулгын үйлэ хэрэгүүдые мэдээшье хадаа партийна, совет органууд ямаршье хорилто хэнэгүй, хэмжээ абангүй үнгэрдэг байба. Шажанда шүтэгшэдэй хуули буса ябуулгануудтай совет зургаанай зүгһөө ямаршье хуулиин хэмжээ абадаггүй гэхэ мэтын дутагдалнууд элирүүлэгдээ.

Эдэ мэтын дан хэтэрпээ ябуулгануудынь ургажа ябаа үетэндэ муу жэшээ харуулдаг байһаниинь лабтай. Тэрээнһээ гадна, партийна, совет организацинуудай зүгһөө бэеэ абаад байха гээшэ удхэраашье, шэнжэ түхэлөөрөөшье хуушарһан урданай ёһо заншал һэргээхээ һэдэгшэдые зоргоорнь табяһан ябадал болоно. Үшөө дээрэһээнь хүдөө ажахын кампанинуудай үедэ ямар ехэ һаад ушаруулна, ажал хойшонь татана гээшэб. Энээниие тоолоожо, мүнгэндэ оруулаа һаа, хэды шэнээн гарза хохидол болохо хаб.

Партиин райком, колхоз, совхозуудай партийна организацинууд, совет болон захиргаанай зургаанууд атеизмын хүдэлмэри шангадхаха тодорхой хэмжээ ябуулганууды зохёогоо, атеист-лекторнүүдые шэнэлээ, тэдэнтэй семинар үнгэргөө. Энэ хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудал партийна организацинууд зүбшэһэн байна. Аймагай Соведэй гүйсэдкомой комисси, сельскэ Соведүүдэй захиргаанай комиссинууд аймагай газар дээрэ мүргэл, шажанай ёһолол хуули бусаар үнгэргэдэг ябаган ламанар, мэхэшэдтэ хуулиин хэмжээ абаха, шажанда шүтэхэ хуули хазагайруулха ябадалые зайсуулха хэмжээнүүдые абажа байна. Шажанда шүтэгшэдэй зариманиинь мүргэлэй элдэбын хэрэгсэлнүүдтэй, хии мори буулгадаг байна. Мүргэлтэй газарнуудые (обоо) тахина. Иимэ ябадал гансашье Яруунын аймагта дэлгэрэнги бэшэ, мүн Түнхэнэй, Хэжэнгын, Захааминай болон бусад зарим аймагуудта үзэгдэдэг байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ Хурамхаанай аймагта Чернин Очиров гэдэг хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаа һааб даа. Энэ хүн мүргэл-ёһолол үнгэргэһэн болоод, шажанда шүтэгшэдые мэхэлжэ, мүнгэ зөөриинь абадаг бэлэй. Хонхо дамаари болон бусад хэрэгсэлнүүдынь хуряагданхай.

Наһатай болоһон уладууд, илангаяа эхэнэр зон шажанда шүтэнэ. Өөһэдынгөө, бусад зоной элүүр энхэ, бүлынгөө, ажабайдалайнгаа һайн байхын тулада бурханда шүтэһэн шэнгеэр эдэнэр тайлбарилдаг байна. Ондоогоор хэлэхэдэ, шажан гээшэ үе сагайнгаа эрхэ байдалда ехэ бэрхээр тааруулжа, номнолоо дэлгэрүүлдэг, хүн зониие мүргэлдэ олоор хабаадуулха гэжэ оролдодог байна бшуу. Зарим хүнүүд үхибүүдээ, залуушуулые мүргэлдэ хабаадуулдагынь гэмшэлтэй.

Эдэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, партийна зарим организацинууд хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэри ябуулхадаа, шажанда шүтэдэг, шүтэдэгшьегүй хүнүүдэй онсо шэнжэ хараадаа абанагүй. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхадаа, хүнэй эрдэм, болбосорол, наһа, мэргэжэл болон бусад бүхы шэнжэ шанарыень хараадаа абаха хэрэгтэй гээд КПСС-эй XXIV съезд зааһан байна. Бурханда шүтэгшэдэй дунда хүдэлмэри ябуулхадаа, энэ талаһаань хараха гээшэ илангаяа шухала, научна ёһоороо шажанай номнол юугээрээ бурууб гэжэ тоб байса харуулаагүйдэ хүндэ этигүүлхэнь бэрхэтэй бшуу. Бурханда шүтэгшэдэй олониинь клуб болон бусад ниитын хэмжээ ябуулгануудта огтолон хабаададаггүй юм. Тиимэһээ атеистнарай эдээнтэй, хүн бүхэнтэй хөөрэлдэдэг байгаа һаань, һайн бэлэй. Нюур нюураараа хөөрэлдөө хадаа ашa үрэнь ехэ байхал болоно.

Залуушуулай, һурагшадай дунда атеизмын хүдэлмэри ябуулхадаа, эрдэм техникын туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Багшанар, гэр бүлынхид, комсомолой, пионерэй организацинуудай тон эдэбхитэйгээр хабаадаха хэрэг энэ болоно.

Ивалгын дасанда үнгэргэгдэдэг элдэб хуралнууд хүн зониие олоор суглуулдаг байна. Шажан мүргэлтэй холбоотой һайндэрнүүдэй нэгэн сагаалган болон бусад болоно. Арадай ёһо заншал хэрэглэһэн ушар хадаа энэ һайндэрые шажантай холбоогүй гэжэ мэдүүлхэ үндэһэ баримта манда олгоногүй. Шажанай ёһолол һайндэрнүүдэй удха шанар, эрдэм ухаанда эрнд харша шэнжэ шанарыень эли тодоор харуулха шухала. Тиигэжэ атеизмын хэмжээнүүд[...] гэхэдээ, клубууд бо[...] лиотекэнүүдые үргэ[...] баадуулха, шэнэ со[...] заншал — һайнд[...] ажабайдалда нэб[...] ёһотойбди. Партийн[...] профсоюзай, комсо[...] ганизацинуудай су[...] долой хүдэлмэридэ[...] гол шухалань энэ бо[...] гэтэй.

Шэнэ совет ёһо[...] нэбтэрүүлхэдээ, үй[...] һайнаар, уран һайха[...] лаһаа гоёожо, удха[...] рөөр үнгэргэхын тү[...] лой эмхи зургаану[...] организацинууд [...] болоно. Хангалгын [...] организацинууд энэ [...] сэхэ хабаатай. Ажа[...] дэрнүүд: «хадуур, [...] «түрүүшын бураа[...] хонишодой, һаалиша[...] гэхэ мэтэнүүд занша[...] ложо байна. Иимэ [...] нүүд хото хүдөөгэй [...] дай холбоо бари[...] жүүлхэ, бэе бэеынгэ[...] харюусалгыень дээш[...] байна бшуу. Гадна э[...] дэрнүүд залуу үетэн[...] мүүжүүлхэ хэрэгтэ [...] шанартай байдаг юм.

Олон аймагуудта, [...] зууд болон совх[...] предприятинуудта, һ[...] нууд болон библиоте[...] тэ атеизмын булан, [...] хизаар ороноо шэнж[...] музейнүүд байгуула[...] Эдээндэ бурханай ш[...] рэгсэлнүүд табяатай [...] юм. Теэд муу юу[...] юун бэ гэхэдэ, эдээн[...] хихо тайлбарил үгт[...] муу байна. Юуб гэх[...] зүйлнүүд хадаа урд[...] най дархалһан ёһо[...] кусствын бүтээлнүүд [...] но. Теэд эдэниие ла[...] шажанда хэрэглэдэг [...] ниинь эли ааб даа. Ил[...] лангууд, үнэхөөрөө [...] атеизмын суртал бол[...] тэрүүлдэг гуламта [...] ёһотой бшуу.

Научна атеизмы[...] нэбтэрүүлхэ лектор[...] инстнүүдээр бэрхэ, эр[...] лэдхэлтэй зон т[...] ёһотой. Энэ хэрэгтэ [...] тагдалнууд бии гэж[...] гэхэдэ, партийна ком[...] лектор-атеистнүүдые, [...] торнуудые бэлдэхэ [...] саг үргэлжэ хинан [...] гүй байна. Семинарну[...] яа үнгэргэгдэдэг. [...] шье иимэ семинарну[...] истическэ пропаган[...] рэнэй методикоор һ[...] гаал биратай үгэдэг[...] мэһээ научна атеизм[...] далаар уншагдадаг [...] нүүд хододоо ходо[...] һайн байна гэхын а[...]

Ажалшадые научн[...] мын сурталаар хүмүү[...] хадаа үзэл бодолой, [...] эстетикын талаар [...] жүүлхэ хэрэгтэй хо[...] юм. Тиимэһээ энэ [...] рие үзэл суртал[...] жа шадаха бэлэдхэл[...] ха ёһотой. Тиимэ [...] һоонь хойшо үзэл [...] кадрнуудые бэлдэх[...] таладань һаналаа т[...] байһамнай дамжаг[...] сурталай хүдэлмэ[...] дэй, тэрэ тоодо ат[...] лекторнүүдэй урда[...] атеизмын талаар [...] бэлэдхэлтэй байха [...] табигдажа байһани[...] сотой.

«Белоруссиин [...] организацида суртал[...] нэбтэрүүлдэг кадрну[...] лэн томилхо, хүм[...] тухай» КПСС-эй ЦК[...] тоолые. ударидалга [...] манай республикын [...] на организацинууд [...] талшадые, тэрэ тоо[...] истнүүдые бэлдэхэ [...] дэһөөрнь һайжару[...] гэтэй. Иимэ кадрнууд[...] учна атеизмын с[...] хуягжуулха, тии[...] түмэниие атеизмын [...] сурталаар хүмүүжүү[...] рэг үндэр хэмжээнд[...] гээшэ манай уялга [...]

П. МАНЗА[...]
КПСС-эй об[...] пропаганда, агита[...] таһагые даагшын ор[...]

Үдэр бүхэндэ— үндэр ургасын түлөө

КУУЗИКУ—ХҮСЭТЭЙ УРГАМАЛ

Хоринэй аймагай Хүрбын совхозой главна агроном Н. ЕВСЕЕВ хөөрэнэ

Элдэб янзын, элбэг ехэ, үхэр малай бэедэ шэнгэсэтэй, шэмэ шүүһээр баян тэжээл бардам хүрэхөөр бэлэдхэдэг болоол һаа, мяха, һү, нооһо улам ехээр абадаг болохо аргатай байнабди.

Бодоодшье үзээл даа. Үта хүйтэн үбэлэй үедэ, хабарай хагсууда илангаяа һаамалай үнеэдтэ хэды ехэ тэжээл хэрэгтэй гээшэб. Тэдэнһээ һү элбэгээр һааха гэбэл, гансахан үбһэ, һолоомо, талха тараанай зүйл ехээр эдюулжэ холо ошохогүйш. Үнеэдтэ һү оруулхасатай, шэмэтэй тэжээл силос, илангаяа элдэб үндэһэн эдеэтэй ургамал — корнеплодууд ехэ хэрэгтэй ха юм даа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикын олонхи ажахынууд куузику тарижа, шэмэтэй үндэһэ ехээр абадаг болонхой. Манайшье Хүрбын совхоздо баһал дүрбэ-табан жэлэй туршада куузику ургуулжа, энэ хүсэтэй, шэмэ ехэтэй ургамалай «амта танижа» эхилээ.

Эртэ хюруу унадаг, намар эртэшэг хүйтэрдэг манай эндэ куузику ёһоор ургахагүй гэжэ олонхи хүнүүд түрүүн һанаһан байгаа. Үнэндөө, түрүүшын жэлдэ 40 гектарта куузику тариһамнай га бүхэнһөөнь 195 центнер эһэ гараа юм. Удаадахи гурбан жэлдэ ган гасуур байгаашье һаань, га бүхэнэй ургаса 187—192 центнерһээ доошо ороогүй. Саашадаа, илангаяа һүүлэй хоёр жэлдэ куузику ургуулха агротехникэ улам нарижуулагдажа, газарынь һайнаар элдүүрилэгдэхэ, үтэгжүүлэгдэхэһээ эхилээд, тарилгын болзор, үрэһэ тариха технологи гэхэ мэтэ шэнэ түрүү онол аргануд хэрэглэгдэжэ, куузикугай муу бэшэ ургаса абтадаг болоо. Жэшээнь, урзанда гектар бүриһөө 344 центнер, нёдондо сагай уларилай таарамжагүй байгаашье һаа, гектарай дунда зэргээр 232 центнер куузику абтаа.

Энээнэй ашаар үнеэдэй һү шэмэ нилээд дээшэлээ. Гансахан нёдондо 1973 онойхидо орходоо үнеэн бүриһөө 259 килограммаар ехэ һүн һаагдаа. Һаалишад Ж. Маланова, П. Петрякова, Н. Барышевцева, С. Цыбикова болон бусад олохон һаалишад үнеэн бүриһөө 2.100 килограммһаа дээшэ һү һааһан байна.

Совхоздомнай энэ ургамалые ургуулха бэеэ дааһан тусхай хоёр звено эмхидхэгдэнхэй. Жэшээнь, Хасууртайн отделениин звеное үнинэй механизатор Афанасий Савельевич Иванов хүтэлбэрилнэ. Тээгдын отделенидэ Галсан Николаевич Шабаганов ажалладаг. Звено бүхэндэ МТЗ-50 түхэлэй нэгэ трактор, тэрээндэ шаргагалха элдэб хэрэгтэй техникэ даалгагдана. Хабар, намар газараа хахалха, уһалууриин һубаг ханааб татаха, зундаа уһа сасан хаяжа, ургасаяа ундалуулха ДДН-45 түхэлэй түхеэрэлгэ хүдэлгэхэ болоходонь, үшөө 3-4 ДТ-75 трактор нэмэжэ үгэдэгбди.

Хэнэйшье мэдэһээр тэжээлэй бусад таримал ургамалнуудта орходоо куузикуда ехэ харууһан, оролдолго, шадабари, анхарал хэрэгтэй. Юрэдөөл звенонууд бүхэли жэл соо хүдэлнэ гээшэ. Илангаяа эндэ агрономой харюусалга ехэ. Куузику ургуулха шэнэ түрүү технологи, нютагай эрхэ байдалда таарамжатай онол арга, агротехникэ хэрэглэхэ ёһотой болодоно. Нэн түрүүн эндэхи байгаалиин, сагай уларилай эрхэ байдалые, газарайнь хүрьһэнэй шанар хараада абажа, тон бодомжотой, шадамараар хүдэлхэ ушартай.

КУУЗИКУ ХАЙШАН ГЭЭД УРГУУЛНАБИБДИ?

Хэдэн жэлэй ажаглалта дээрэһээ харахада, куузикугай һайн ургаса абаха гэбэл, рассадыень зүбөөр ургуулжа, зохид саг соонь хээрэ һуулгаха хэрэгтэй. Бидэ майн эхеэр дороһоо халаагдадаггүй парнигта куузикугай үрэһэ ургуулжа эхилнэбди. Доронь шэбхэ хэнгүйгөөр, минил газар дээрэнь элдэб үтэгжүүлгэ, һайн хара шорой худхан хүрьһэн соо үрид дезинфекци хээд, үрэһөө таринабди. Һүниндөө шэлтэй рамаар дээрэһээнь хушадагбди. Иигэжэ рассада ургуулхада, эсэстээ дулаан паонигайхиһаа дээшэ ургаса үгэдэг юм. Тиихэдээ хүрьһэндэнь наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ нэмэлтэ тэжээл болгон оруулха шухала. Жэшээнь, нэгэ раматай парнигта 30—40 грамм аммиагтай селитрэ, 60 грамм суперфосфат, 20 грамм хлористо кали оруулагдана.

Рассадын ургаса олон юумэнһээ дулдыдадаг ааб даа. Илангаяа парник соонь зохид температуратай, нэгэ жэгдэ шиигтэй, наранай элшын һайса шаража байхаар хэхэ ёһотой. Досоогоо 20 градусһаа доошо бэшэ дулаан байгаал һаа, эшэнүүдынь хаһа саргаа гарадаг. Эшэнүүдэйнь гарамсаар дээрэхи хушалтыень нээжэ, һэрюун агаар оруулдаг, наранай элшэдэ шаруулдагбди. Тиигэхэдэ куузикугай эшэнүүд өөдөө дан утаар ургахагүй. Хүйтэндэшье тэсэмгэй байдаг. Уһалхадаа үсөө дахин аад, хүрьһэндэнь доро хүрэтэр нэбтэртэр шииг үгэхөөр уһалдагбди.

Рассадаяа хээрэ һуулгахынгаа урда тараалан дээрэнь холимол минеральна үтэгжүүлгэ (гектарай 4 центнер азотно болон фосфорно, 5 центнер калийна үтэгжүүлгэ) оруулаад, һүүлдэнь газарыень 24—27 сантиметр гүнзэгыдэ хахалаад, һүүлдэнь каток шэрэжэ тэгшэлдэг, нягтаруулдагбди. Мүн уһа сасан хаюулжа уһалнабди. Иимэ хүрьһэндэ рассада түргэн үндэһэлэн ургадаг юм. Рассадаяа тариһан хойноо хоёрдохёо уһалнабди. 3—4 хоноод тэрэнээ шалгажа, үхэһэн эшэнүүдэйнь орондо ондоое гараар һуулганабди.

Хээрэ ургажа байһан куузикугай эшэнүүдые һайнаар харууһалха гээшэ харюусалгатай ажал. Нэн түрүүн хаһа сагтань уһалха, нэмэлтэ тэжээл оруулха, зурууд хоорондонь элдүүрилжэ, буртаг үбһые үгы хэхэ хэрэгтэй. Элдэб хорхой шумуул үгы хэхын тула дуст, гексахлоран гэхэ мэтые сасанабди.

Гектарай 250—340 центнер куузику абаха гээшэмнай үшөөл багашаг юм ааб даа. Тиигэбэшье саашадаа энэ ургамалые үшөөл һайнаар ургуулхын түлөө оролдохобди, ажалшье хэхэбди.

Хараад үзээл даа. Куузику манай ажахын эрхэ байдалда тэжээлэй бусад ургамалнуудта орходоо эгээл ехэ ургаса үгэнэ, тэжээлэйнь единицэшье ехэ байна. Жэшээнь, гектар бүриһөө 12 центнер ешмээн, обёосой ургаса абахадамнай, тэрэчь 14,4 центнер тэжээлэй единицэ болодог. Га бүриһөө 20 центнер зелёнко абтабал, 8 центнер тэжээлэй единицэ, силос дарахаар элдэб ооорһото ургамалнуудые холижо тараад, га бариһөө 70 центнер ногоо абахадамнай, тэрэнь 13,6 центнер тэжээлэй единицэ болоно. Харин куузикугай эгээл бага, гектарай оройдоол 195 центнер ургаса абахадамнай, тэрэнь 25,5 центнер тэжээлэй единицэ боложо гараа. Ядахын сагта га бүхэнһөө 300—350 центнер куузикугай ургаса хуряагаа һаа, тэрээнһээ 70—80 центнер тэжээлэй единицэ абтаха байна.

Бидэ звенонуудта ажалайнь түлөөһые абаһан ургасынь жэшээгээр үгэдэгбди. Юуб гэхэдэ, тэдэндэ продукци абаха даабари, гаргашын лимит табижа үгэхэдэ, хүн бүхэн үлүү гаргаша хэхэгүй, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, эсэстээ ехэ ургаса абахын түлөө тэмсэнэ бшуу. Мүн түсэбһөө гадуур ургаса хуряахадаа нэмэлтэ түлөөһэндэ хүртэнэ.

Гэхэтэй хамта манай ажахыда куузикугай һайн ургаса абахын тула бүхы юумэ үшөөл хэгдэнэ гэхын аргагүй. Дутуу дунда юумэн, шиидхэгдээгүй асуудал олон. Куузику ургуулагшаднай бүхэли жэл соо, илангаяа үбэлдөө тараалан дээрээ шэбхэ гаргаха, саһа тогтоохо гэхэһээ эхилээд һанаһанда хүрэмөөр хүдэлнэгүй. Ондоо ажалда һамшаагдана. Борно үтэгжүүлгын дутамаг дээрэһээ куузикугай зарим үндэһэн эдеэниинь досоогоо хүндытэй, хухархай байна. Ургасань үшөөл оньһон машинаар хуряагданагүй. Тэрэниие ехэнхидэ гараар ашана.

Абаһан ургасаяа үбэлдөө хадагалха байра, складгүй дээрэһээ ехэнхиень ноябрь, декабрь соо малда заатагүй эдюулжэ, һалгааха баатай болонобди. Хүлдэхэ, хүрэхэдөө шанарынь муудана ха юм.

Табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ бүри ехэ зорилго табигдана. Байгша ондо бүхыдөө 11,6 мянган центнер һү һаахын тула үнеэдэйнгээ тоо 2.000 хүргэхэ, сүүдхэ бүри 1.550 килограммһаа бага бэшэ һү һаадаг болохо байнабди. Тиимэһээ мүнөө жэлдэ гектар бүриһөө 300 центнерһээ бага бэшэ куузику ургуулхын түлөө тэмсэхэбди.

М. НАМЖИЛОВ бэшэжэ абаба.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ТЕХНИЧЕСКЭ ҺУРАЛСАЛ

ЛВРЗ-гэй комсомолшууд болон залуу хүдэлмэришэд наука, техникын шэнэ туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана, ухаалан зохёолгын, уралан нарижуулгын дурадхалнуудые олоор оруулна.

Залуушуулай техническэ творчество хүгжөөхэ хүдэлмэри хэдэн шэглэлтэйгээр ябуулагдана. Залуу мэргэжэлтэдэй совет экономическа ашаг олзо үгэдэг орёо түхеэрэлгэнүүдые зохёожо, нэбтэрүүлнэ. Химикадуудые сасаха түхеэрэлгэ «ЭДТ-200» түхэлэй двигателиин оньһон гэхэ мэтэ экономическа алмалта ехэтэй түхеэрэлгэнүүд тэдэнэрэй тоодо ороно.

Залуу мэргэжэлтэдэй соведэй дэргэдэ залуушуулай техническэ творчествын бүлэг хүдэлнэ. Үйлэдбэриинь талмай үргэдхэнгүйгөөр шэрэм шудхадаг цехэй продукци үйлэдбэрилгые 1,5 дахин ехэдхэхэ гэһэн зорилго энэ бүлэгэй үмэнэ табигдаһан байна.

Мүнөө ЛВРЗ-дэ 116 залуу уралан нарижуулагша бии гэжэ тоологдодог. Тэдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ уралан нарижуулгын 191 дурадхал оруулаа һэн. Эдэ дурадхалнуудай 82-ынь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 14980 түхэригэй алмалта үгэһэн байха юм. Саша Каратник, Владимир Карацуна, Владимир Вербуль гэгшэд эрхим уралан нарижуулагшад гэжэ суурхаһаар үнинэй.

Залуушуулай техническэ творчествын хүдэлмэри һайжаруулхын тулада залуу уралан нарижуулагшадай һургуули заводто эмхидхэгдэнхэй. Эдэбхи үүсхэлтэй хүдэлмэришэд техническэ творчествын талаар һонирхолтой тематикатай танилсаха, захилнуудые, техническэ документаци бэшэжэ, эмхидхэлэй хүдэлмэридэ тобшолол хэжэ һураха байна. Залуу уралан нарижуулагшадай һуралсал залуушуулай техническэ творчество саашадань хүгжөөхэ һайн һургуули болохо үгэхэ байна.

В. КРЫЛОВ.

Уран зохёолой хуудаһан

БУРЯАДАЙ ЗАЛУУ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ КОНФЕРЕНЦИ УГТУУЛАН

УРАН ШҮЛЭГҮҮД УЛАМ ОЛОШОРОГ ЛЭ

МАНАЙ Буряадай уран зохёолшодой холбоон 2-3 жэл болоод, залуу уран зохёолшодой конференци үнгэргэжэ байдаг һайхан заншалтай. Конференци бүхэндэ уран зохёолой шэнэ халаан үе залган орожо, өөһэдынгөө бэшэһэн шүлэг тухайда олон нүхэдэйнгөө, ахамад зохёолшодой урда гараа хэлэжэ, бэшэһэн мүрнүүдээ уншажа, һургаал заабари абадаг.

Мүнөөшье март һарын эхиндэ заншалта 9-хи конференци үнгэргэгдэхэеэ байна. Конференци дээрэ 4 секци хүдэлмэрилхэ. Буряад поэзиин секцидэ олон хүн, 9 залуу шүлэгшэд хабаадалсаха байна. Хэд гэбэл, Ж. Юбухаев, Ц. Цырендоржиев, Б. Батоев, Э. Дугаров, Г. Ринчино, К. Жамьянова, Д. Доржиева, В. Токтохоева, В. Сыренов гэгшэдэй шүлэгүүд эндэ зүбшэгдэхэ.

Мүнөө үедэ зүбшэгдэхэ зохёолнуудые уншалган боложо байна. Залуу шүлэгшэд ямар зорилготой ерэхэнь гээшэб гэжэ зүрхэ алдангишаг байгаа һэн. Харин уншажа эхилхэдэмнай, яһала бараг, дан муу бэшэ байна гэжэ баяртайгаар мэдэрлэнэбди. Үһан мэтээр шүүхуулан, гарһаа гарта дамжуулан бүхы шүлэгүүдые анхаралтайгаар уншанабди, нарин нягтаар шалганабди. Залуу шүлэгшэдтэ туһа хүргэхэ гэжэ оролдонобди.

Яһала бараг шүлэгүүд байна. Хүн бүхэнэй түхэл шарай батажаһан гэжэ мэдэхээр. Үхибүүдэй олимпиадада хабаадагшадһаа тон ондоо. Баһа зэмэлэн хэлэхэ үгэшье олдохо. Эдэ бүгэдэ конференци дээрэ али бүхы талаһаань хаража үзэгдэхэ, хэлсэгдэхэ. Улам хурсаар, һайнаар, гүнзэгыгөөр бэшэжэ һураха хэрэгтэнь залуушуулда туһалха хүсэл сэдьхэл байна гэжэ конференциин урда тээ хэлэхэ байнам.

Дүрбэн мүрөөр хүнэй сэдьхэлдэ орошохо, хүниие баярлуулха бодол хэлэхэ гээшэ һайшаалтай. **Баатар Батоев** һэшхэл тухай бодол дүрбэн мүртэй шүлэг соогоо дүүрэн харуулжа шадаа.

Бүхэли үдэр
Бури юушье хэнгүй үнжөөд,
Үдэшын үнеэнэй
Һү уухадаа эшэдэһэм хүрөө.

Ж. Юбухаев хэлэ һайнтай, һайн образуудые гарган бэшэнэ. Гэбэшье тэрэ шүлэгөө дахин-дахин хаража үзэдэггүй, мүлихэ гэжэ оролдодоггүй. Үгэ бүхэнөө хаража үзэхэ, нарибшалха хэрэгтэй. Юбухаев ехэ һонин, утанууд мүртэй. Гэбэшье энэ мүрнүүдэйнь рифмэ тааруулагданхай, уншахада гүймгэ. Айхабтар һайн образ хэдэг байна.

Цыдып Цырендоржиев баһал хүнэй анхарал татана.

Мөйһон харасыһ
Мүшэхэн.гаяһаа һогтомо,
Мүнхэ дэлхэйн
һайхан нюуса таагаа һэм,—

гээд тэрэ «Аян замай шүлэг» соогоо бэшэнэ. Уран зохёол бэшэхэ замаар өөрынгөө образ бэдэржэ, шуумар түргэнөөр ябажа байгаа хүн гэжэ тэрэнэй шүлэгүүдые уншахадаа ойлгонобди.

Г. Ринчино өөрын почерктой болоһон хүн. Бархан уулын бооробор алхалжа ябаһан хүнэй сэдьхэлэй бодол гү, али автобус соо наһатай хүнтэй хөөрэлдэһэн бодол зураглаһан шүлэгүүдтэнь гражданска нюур харагдана.

Яһала һайн шүлэгүүдые бэшэжэ байдаг **Дулгар Доржиевас** үнинэй мэдэхэб. Зохидхон, ёһотол эхэнэр хүнэй дару номхон шарай тэрэнэй шүлэг соо үзэгдэнэ.

Түрэһэн дайдадаа үриеэ
бусааха
Түхэлтэй юумэ хэзгүйлби
даа.
Зобоһон хүнэй сэдьхэл
баясуулха
Зохидхон үгэ хэлэзгүйлби
даа.

Буряад дуунай аялга дууряаһан шүлэгүүдые **Вера Токтохоева** бэшэнэ. Ябан ошон өөрынгөө шүлэгэй замда ороно бэзэ. Вера Токтохоева булай зохидхон шүлэгүүдые нэгэтэ намда асаржа уншаа бэлэй. Тэрэ шүлэгүүдээ мүнөө асараагүйнь гайхалтай. Тэрэнэй бэшэһэн «Монгол басаган» гэһэн шүлэгые тэмдэглэмээр.

Иимэ олон янзын гуурһатай, иимэ олон янзын хоолойтой абяатай, иимэ олон янзын жэшээ образтой хадаа уран зохёол гээшэмнай заха үзүүргүй баян, саашаа болохо бүрөө улам хүгжэжэ, улам залуу хүсэтэй һайхан шарайтай болохо байдаг шэнжэтэй. Юундэб гэхэдэ, манай Совет засагай, совет хүнүүдэй гүрим заншал хүгжэлтэ тээшэ тэмсэл гэһэн уряатай. Бидэ энэ уряагаар уран зохёолойнгоо «Үүрэй туяае» ходо альган дээрэ тодожо абажа байха ёһотойбди.

Залуу шүлэгшэднай нилээн бараг һайн шүлэгүүдые абажа ерээ. 9-дэхи конференцидэ ерэһэн залуушуулда үүдээ нээжэ, «орыт даа» гэнэбди. Һуури һууринуудтань һуулгажа, аялга дуугаа ойлголсожо тараха байхабди.

Һайн залуушуул ерээ гэжэ баярлагдана.

Ц-Д. ДОНДОКОВА,
поэтесса.

ТАНИЛСАГТЫ: шэнэ нэрэ —Нина ЛЕНХОБОЕВА

Гурбан жэлэй урда тээ манай редакцида залуухан нэгэ басаган орожо ерээ һэн.

— Би пединститутда һуранаб. Ленхобоева Нина гэжэ нэрэтэйб, — гээд, шүлэгүүдэй дэбтэр үгөө һэн. Тэрэниие иража хараад, шүлэгүүдыень уншахадаа, бэшэһэн юумыень һөөл зохидшоогоо һэм. Мүнөө тэрэ басаган БГПИ-гэй түүхын ба хэлэ, бэшэгэй факультедэй IV курсда һурана.

Һаяхан Нина шэнэ шүлэгүүдээ асаржа харуулаа. Тэдэниие харахадаа, уншагшадай анхаралда дурадхахаар болоо ха гэжэ һанаа һэм.

Нина ехэнхидээ уянгата шүлэг бэшэнэ. Тиихэдээ шэнэ үеын залуу басагадай сэдьхэлэй байдалые, зүрхэнэй сохисые шүлэгтөө харуулхаяа оролдоно.

Уран поэзидэ наһаяа зорюулха гээ һаа, эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлхэ, эрдэмээ дээшэлүүлжэ ябахыень Нинэдэ хүсөөд, хэдэн шүлэгыень уншагшадта дурадханаб.

Ц. ДОНДОГОЙ.

НЮТАГТАМ

Нютагтам дулаан...
Хаданууд угтан,
Холоһоо даллан,
Ходол хүлеэнэ намайгаа.
Нютагтам дулаан...
Хайрата гансахан
Хүгшэрһэн эжымни
Хүлеэһээр зандаа намайгаа.
Нютагтам дулаан...
Хүнүүдшье налархай,
Хүхюуншье болонхой,
Хүндэмүүшэ нютагаархим
хүлеэнэ.

ЗАЛУУ НАҺАН

Залуу наһан —
Жабхаланта орон.
Зүрхыем найдуулһан
Заяата одон.
Хүтэлыш намайе
Холын замда
Үреэл хэлэн
Үдэшыш золдом.

* * *

Энээхэн наһаншни эреэгүй аал жаргал,
Эдирхэн зүрхыешни тамалаагүй аал инаг дуран,
Энеэбхилһэн нюдэншни уһатаагүй аал уйдан,
Эрьен намдаа ерэхэгүй аалши шимни?

Дуулыш даа уянгата дуунуудаа,
Шэбэныш даа шэдитэ үгэнүүдээ,
Шагныш даа дуратайем гайхангүйгөөр,
Бусыш даа намдаа сухарихагүйгөөр...

НЮТАГАЙМНИ ҮЕТЭН ХҮБҮҮДТЭ

Наруули газарай шоройе умбан,
Нюсэгэн хүлнүүдээ дүрөөдэ хүргэн,
Багжагар бэеынгээ булшаниие шангаан,
Буряад яһанай угсаатан ургаалта.

Элдин сарюун дэлхэйе шэртэн,
Тоонто нютагайнгаа нэрые бузарлангүй,
Түрэһэн эхынгээ нюдые уһатуулангүй,
Эсэгэеэ нэрлүүлһэн хүбүүд ябаарайт.

Эмниг дошхон морнине һургажа шадаха,
Эелдэр зулгы басагадай зүрхэ буляаха,
Этигэл дүүрэн жаргажа һууха
Эрэ хүнэй хубитай болоолта.

Холошье ойрошье түбхинэн һуухадаа,
Халюурһан дайдынгаа утаа униарые
Ханилһан бидэнэйнгээ энеэдэ зугаае
Холшорхон зүрхэндөө уяран һанаарайт.

Вера ТОКТОХОЕВА

СЭСЭГХЭН

Зүүнэй һалхинай
үлеэхэдэ,
Зүрюугээр юундэ
найганаш?
Баруунһаа һалхинай
буухада,
Баяртай юундэ дохинош?

Миниингээ сэдьхэл
тааһандал,
Миһэрнэш намдаа
гунхалзан,
Шиниингээ сэхэ
һуухадал,
Сэдьхэлни тэнсүү
амгалан.

Сэсэгхэн, сэсэгхэн,
хөөрхыхэн,
Сэлгеэ талын
шэмэгхэй,
Хоншуухан арюухан
намаахан
Хүнэй сэдьхэлэй
баярхан...

МОНГОЛ БАСАГАН

Огсом дорюун зантай,
Ольһото дүлэн
харасатай
Монгол басаган намтай
Мэнэ һая найзалтан.

Дүн сагаан шүдэдынь
Дуулаха бүринь
сайханшуу.
Монгол басаганай
абаринь

Моринһой түргөөр
гүйһэншүү.
Монгол басаганай
дуулахань,
Морин хуурта адлишуу.
Монгол басаганай
энеэхэнь,
Моринһой зүүдэлхонхошуу.

Хоёр бүдүүн гэзэгэнь
Хээр моринһой һүүлшүү.
Халха монгол басаган
Хабарай һайхан
хуһаншуу.

Нарин шанга бэень
Номни годлидол
адлишуу.
Нүхэсэн тэрээнтэй
ябахадам,
Найдал улам
түрэһэншүү.

БОРОО

Шааяна бороо,
Шабхана дуһалаа.
Шэбэнэһыеш һануулна.
Сэдьхэлыем
һаруулатуулна.

Ороно бороо,
Оодорно морим.
Уулзаһайб мүнөө —
Уярна досоом.

Дуутай тэнгэри
Дууем хорииги.
Дуушын сэдьхэл
Дуулахаар һэдэнги.

Наран гаража,
Намаашье энеэнги.
Шимни ерэжэ,
Сэдьхэлни хубилангн.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

ЗУРАГЛАЛ

Мүнөөшье газаа
...ьһэнэй сэбдэгтэл,
...лагар һарын
...райхан тамарна.
...хэгэр тэнгэриин
...ходол оёорто,
...энүүд. элшэнүүд
...хэн һуларна.
...эдүүл, халаахайн
...гал узуурһаа,
...иин харанхы
...эхэн бодоно.
...гор талаһаа
...шэн ерээд,
...рёо соогуур гүнгэнэнэ...
...маг cooһоо
...шуу үнэр анхилаад,
...луун түүдэг
...астайгаар тэршэлнэ.
...гаса эжым
...ри улаан болонхой,
...ри түмэрөөр
...ай оёор удхална.
...ахайда дүрэһэн
...лөө үни мартанхай,
Халуун галай дүлэнһөө
...тэй һонёор һарганхай,
...иин хара тэнгэриин
...шэн дээрэб.
Гайханхай.
...уяаб шэртэн
...лэ шүүрхэ унанхай...

Г. РИНЧИНО.

* *

Газаа бүгшэм
Газар халуун...
Эжымни:
Эрэгшэмнай
...бэлээгүй,
...жэ
...мэрнэ,
...улөө бүхэндэ,
...эдэшэ бүхэндэ.
Эжы-э,
Эрэгшэндээ бү сухалда.
...эхэн һаядаа
...тэ бэлшээрнин
...оон һайжарха...
Эжы-э,
Эрэгшэмнай
...онижэ,
...эбэгжэхэл
...эн..
Эжы-э,
...о үглөө
...тэлэн,
Бурал хадын
Булган тайгада
...шэ шубуунай
Дуулахые шагнааб...
Эжы-э,
...лэншын дуулахада
...гнэхэ бшуу
Эрэгшэмнай бушуу,
Эжы-э.
Газаа бүгшэм,
Газар халуун...

Дуугай хододсо бү ябыш
даа,
Дуратайб гэжэ хэлыш
даа.

Ф. СОРОКИНОЙ
фотоэтюд.

Вл. СЫРЕНОВ

Урдаһан горхон гунигтай

Зорёод мухарниһан
Жороо горхон
Жолоогүй хүлэгтэл
Сүлөөгүй урилдаа.
Собхороод мухарниһан
Солгёо горхон
Сэлгеэ талада
Мэндээд урилдаа.

Саянһаа мухарниһан
Хэнгэргые харахада
Байгаалиһаа заабаритай
Харгытай юм гү?
Сэсэгмаада дурлаһан
Хэшэгтые һанахада
Байдалһаа заабаритай
Заяатай юм гү?

«ХЭНШЬЕ МАРТАГДААГҮЙ...»

Улаан-Үдын соёл гэгээрэлэй училищиин бүлэг студентнэр Улаан-Үдын аймагай Оронго нютагта практика гаража байгаа юм. Тэдэнэр Совет Армиин үдэртэ зорюулан, «Хэншье мартагдаагүй, юуншье мартагдаагүй!» гэһэн темээр тусхай үдэшэ үнгэргэбэ.

Оронгын соёлой байшангай газаагуур гоё гэгшээр бэшэгдэһэн соносхолнууд нютагай зониие урижа байгаа. Гадна студентнэр уряалай билэдүүдые уран гоёор гараараа хэд, дайнда хабаадаһан хүнүүдтэ, уригдаһан айлшадта тараагаа.

«Совет Армиин марш» гэһэн дуунай хүгжэмэй зэдэлхэдэ, концерт бэлдэһэн залуушуул дайнда хабаадаһан нүхэдые хүтэлжэ, зал соо оруулаад, эгээл хүндэтэй һуурида һуулгаба. Дайнда хабаадаһан багша Сельверов Андрей Будеевич Совет Армиин алдарта зам тухай элидхэл хээ.

Һүүлдэнь студентнэрэй хүсөөр ехэ концерт харуулагдаба. Концерт хоёр час соо үргэлжэлөө.

Оронго нютагһаа дайнда мордоод, арад зоной зол жаргалай түлөө амн наһаяа үгэһэн хүнүүд тухай стенд һуралсашадай гараар хэгдэһэн байгаа. Бүхы эдэ хэмжээ ябуулгануудые училищиин һурагша Валентина Гунзынова хүтэлбэрилөө. Валя училищиин театральна таһагта амжалтатайгаар һуража байдаг.

С. ТУДУПОВА,
совхозой комсомолой
комитедэй гэшүүн.

Элбэг МАНЗАРОВ

Басни

БИБ ГЭҺЭН БААБГАЙ

«Бүхэ барилдаашадай тулалдаан
Байгша һарын һүүл багта
Болохонь» гэжэ Арсалан баатар
Барилдаашан бүхэндөө хэлээ.
Барилдаашад тэндэ олон даа —
Баабгай, Шоно, Шэлүүһэн,
Бодон гахай баһа бии.
Бага шэгнүүртэн Һолонго, Булган,
Хэнэйш мэдэхээр, энэ тулалдаанда
Хуу баран бэлдээ.
Харин Баабгай өөрэдөө найдаад
Хаарта, архи намнаа.
Ахалагша тренер Арсалан тэрэниие
Аргадажашье, гуйжашье ядаа.
Солбон шуран болохоёо һанаа һаа,
Спортдо дуратай боло гээ.
«Байг саашань, Бодонтой юутэйнь
Бажуухаб хэдышье сагтаа.
Хүсэн байбал, ухаан хэрэгтүй,
Хамаагүй, динлэхэб бултанние»,
Ингэжэ хэлэһэн Баабгай
Ирбаганан тонилоо саашаа.
Хоног, үдэрнүүд ошожол байгаа,
Харатай даа, халагламаар.
Хоёр хүндэ шэгнүүртэн
Харагдаадхиба дэбдихэр дээр.
Хүсэ шадалынь адлил хаш.
Хам барилдаа, тиин
Бодон гэнтэ Баабгайн доогуур
Боһон ороод, абаад хала.
Альга ташалган нэерээ шангаар
«Абаад дээшэнь шэдээ, шэдээ!»
Баабгай тэндэ хороо бусалаад,
Буршагад гээд буруу хараа,
Биб гэһэнээ мүнөө тэрэ
Бодожо үзэжэ байгаа.
Сэхынь хэлэхэ болоо һаа,
Спорт — бүгэдэнэй хүсэ тэнхээн.
Баабгайдал бэерхүү «барилдаашад»
Баатар хэзээдэшье болодоггүй!

ЭТЮД — М. БАТОИН

НАРАН

Уулын саанаһаа үндыжэ гараһан наран аляа багахан миниин түрүүшынгээ алхам хэжэ, тэнсүүриеэ олоно ядан арбаганан ябахадам:

— Харыш, хүбүүхэн, яаһан томо асари ехэ хүн болохо гээшэбши!—гэжэ дулаахан элшээрээ эрхэлүүлэн, наһанаймни холын замые гэрэлтүүлжэ үгэдэгынь һайн даа.

Үдын ангама халуун соо шулуухан харгыгаар дабшахадам, орой дээрэһээм хайрагүйгөөр шараһан наран:

— Хүбүүн, харалши, иимэ ши багаш. Үглөөгүүр харуулагшадамни адли болотороо үшөөл ургаа үдыш,—гэжэ үсэд зангыемни таажа, хурса туяагаараа хүсыемни эршэдхэхэ шэдитэйнь һонин даа.

Бууралтаһан толгойгоо үргэжэ, сагуудай сараа шэнгээһээр уршалаатаһан нюураа орохо наранай элшэдэ тодон зогсоходом:

— Мүхэшэгүй зориг, залиршагүй хүсэн тандэ бии юм байна. Харагты иимэ ехэт, иимэ үндэртэ, һонор сэдьхэлтэ, оюун ухаата хүн! —гэжэ хэлэдэг зантайдань гайханашьегүйб даа.

ДЭЛГЭР ДАБААН

Иимэ нэрэтэй хадалиг газар нютагтам бии юм. Яахадаа Дэлгэр гэжэ хүнэй нэрэ абаһан байгаа хаб? Энэ хадада хэтын хэтэдэ нэрэеэ үгэжэ мүнхэлһэн тэрэ хүн хэн гээшэб?

Нарһан тужа һаншагаараа Хөөрхын талые шуу эсхэһэн налшагар энэ хадын хаяада хуушан монгол үзэг бэшэгтэй хүн һуудаг байгаа һэн ха. Тэрэ ууҗам сэдьхэлтэй, һайхан һанаатай хүн байһан байгаа ёһотой. Хорёод онуудай шууяатай тэрэ хаһада ном судар шудалха дуратайшуулые тэрэ өөрынгөө шабинар болгоһон гээ. Тиигэжэ тэрэ хадын хаяада «һураһан далай, һураагүй балай» гэдэг ёһые эсэгэнэр, эжынэрнай ойлгожо эхилһэн ульгэртэй.

Эрид үгсэлүүршье бэшэ юм даа Дэлгэр дабаан. Тиимэһээ ехэ шадал хэрэгтэй бэшэ юм оройдонь хүрэхэ. Теэд түрүүшын дабаан хэзээдэшье гайтайхан байдаг ааб даа. Түрүүшын дабаа дабажа шадаагүй һаа, урдахи олон уулануудай оройдо хүрэхэ аалши?

Үнгэрһэн дабхар олон хяхрануудай үндэрһөө гэдэргээ эрьежэ харахадаа, нютагаархимни түрүүшынгээ дабаа ойндоо оруулдаг бэзэ. Иимэл ёһо ушарһаа энэ хадаа багшын нэрэ абажа, хойто үенүүдэй байдал соо холын тэрэ сагай суурия һануулан һуудаг.

Иигэжэ зомнай һайн хүниие хүндэлдэг, аша туһыень харюулдаг.

"Шара саһан" гэжэ романһаа хэһэг

ТАЙГА СОО

Цыремпил ДОРЖИЕВ

Дарнин утаанай жэхүүн үнэр үшөөл тунаадүй. Һаяхан болоһон шуһата алуурай һүүлээр алдалан хэбтэһэн хүнүүдэй бэе дээгүүр илааһа батаганаануд һиилалдан эрьелдэнэ...

«Дэлхэй дээрэ буу шуукай һүрөөгүй, алалсаан хюдалсаанай болоогүй юумэдэл, яагаашье номгон, яагаашье амгалан тала дайда гээшэб даа. Энэл тала дайдаар эды хүрэтэрөө бэеэ абажа ябааб, үгытэй ядуугай хажуугаар, үшөө үхэл тахал, баалалта зайлахагүй юм байна», — гэжэ Бүргэй бодоходоо, умхиржэ эхилһэн налшагархан урса гэрээ, үбшэн эжыгээ эли тодоор нюдэндээ харахадал гэнэ. Эжынь, хөөрхы даа, гэрэйнгээ үбэртэ наран тээшэ хаража һуугаад, ноoһо ээрэжэ, хүбүүгээ хүлеэжэ ядан байна, ёһотой даа. Эжынь ходол наран тээшэ хараад һуудаг. Али, энэмнай бүхы үбшэн үлбэр хүнүүдэй зан юм гү?

Барбагар һахал һамбайтай сродууд өөһэд хоорондоо ехэл хүхюунээр бабаралданад. Эдэнэй дунда хэдэн буряад бии. Тэдэнэй нэгэниншье Бүргэйтэй хөөрэлдэнэгүй. Бүргэй ингэжэ туулгаад ябаһандаа ехэл зэбүүрхэнэ. «Партизануудые оложо үгэхэдэмни, буудалсаан, алалсаан зайлахагүй. Юугээшье мэдээгүй, хара аминдаа ябаһан хүн аад, ингэжэ хоёо ехэ аюулай хоорондо хабшуулдашадаг юм байна. Тэрьелхын аргагүй. Буугай һомон хүсэжэ ядахань һэн гү даа. Энэ зун Дагсанай Бальжир баһал баалалгаар сагаантанай газаршан болоод ябаһанаа яагаадшьеб алуулшоо».

Бүргэйн ухаанда уйдхартай бодолнууд бөөгнэрэн бусайлдана.

Наранай орожо байхада сагаантанай отрядые Бүргэй Бүргэдэй хабшал хүрэтэр дахуулжа асарба. Тэдэнэр тогоон шэнгеэр доошоо лунхыһэн хонхосог газарта хоноха гэжэ шиидэбэ хэбэртэй. Сагаантан харанхы болоходо ой соо партизануудтай дайралдахаяа айгаа гээшэ ха. Тогтоһон газараа холохонуур тойруулан харуулшадые табибад.

Бүргэй бүдүүн шэлэһэнһээ аргамжаар хүлигдэбэ. Одо мүшэдөөр һаял толоржо эхилһэн зэнхэгэр огторгой өөдэ харашоод һууна.

Гэдэргэнь татагдажа уягдаһан гарнуудайнгаа хэды үбдэбэшье, таагүй һуудалһаа бүхы бэеынгээ шархиран шалэбэшье Бүргэй хүдэлнэгүй.

«Хэрбээ партизануудай байдаг газарые заажа үгөөгүй һаамни, эдэщни намайе буудажа гү, али һэлмээ татархиемни таһа сабшажа алаха байха, — гэжэ тэрэ бодоно. — Партизануудай байрлаһан газарые заажа үгэнгүйгөөр гарасалдахын аргагүй гээшэ гү? Һүүлшын сагай ерэхэдэ, тэдэ партизанууд шэнги зоригтой байжа шадаха гээшэ гүб?»

Бүргэй халта дууран һажажа байтараа хажуудаа юунэйшьеб һаршагаһахада сошон һэршэбэ. Хэншьеб гарайнь уялаае һэмэхэн тайлажа эхилбэ. Уданшьегүй гарайнгаа, бүхы бэеынгээ сүлөө болошоһые тэрэ мэдэржэ, саашаа юуниинь болохо ааб гэжэ зүрхөө түшэгэнүүлэн хүлеэнэ.

— Хүбүүн, бодо. Гансал һэмээхэнээр, — гэжэ уялааень тайлагша хүн тал-мул буряадаар шэбэнэбэ. — Ши партизануудай байрладаг газарые лаб һайн мэдэхэ аад эдэниие дахуулна гүш?

— Үгы. Би лаб һайн мэдэхэгүйб. Бүргэдэй хабшалай саада талын ехэ жалгада байрлана гэжэл һаяхан дуулаа һэм. Ондоо юушье мэдэнэгүйб.

— Ши амиды үлэхэ дуратай гүш?

— Дуратайб! — Бүргэй арайл хашхаржархин алдаба. — Аргагүй ехэ дуратайб!

— Тиигээ һаа, намайе һайса шагна. Би партизануудай тагнуулшан гээшэб. Маа, энэ буу, һомонууд. Ши-ш!.. Ши тээ тэрэ Бүргэдэй Хабшалай хаяада хүрэһөөр буудажа эхилээрэй. Эдэшни тиишэ дугташалдаха байха. Үймөөнэй болохые һамбаашалан, би партизануудта ошожо дуулгахаб.

— Теэд ши сагаантанаар ябалсаһан сагаантан ха юмши?

— Эрьюу юумэдэл бү аашала. Сагаантанай отрядта зорюута эльгээгдэһэн тагнуулшан гээшэб гэжэ шамда хэды дахин хэлэхэ ёһотой юм! Ойлгобо гү?

— Ойлгооб.

— Эгсэ хада өөдэ эдэниие дахуулха аргаа бэдэрээрэй. Зай, эндэһээ түргэхэн зайла.

Бүргэй шалашаһан хүл дээрээ арайханшье гэжэ бодоод, набтаршаг бэетэй. Чаһажаал ород хүнэй һарбайһан буу, һомонуудые шүүрэжэ абаад, баярыешье хэлэхэ сүлөөгүй, тэрэ хүндөө нюрга руугаа түлхюулэн залуулаад, шэнгэржэ эхилһэн харанхы руу бүгдыһөөр саашалба. Зүүн зүгтэ үлэ мэдэг туяаржа эхилэнхэй. Эндэһээ түргэн зайлаагүй һаа, һалааб гэжэ тэрэ шэбшэнэ. Үшөө ойро зуура байжа шагнаархаад, налуу хонхор газарые дахан, Бүргэдэй Хабшалые шэглэн гүйшэбэ.

Бүргэй Бүргэдэй Хабшалай хаяада хүрэжэ, нэгэ бага амияа даража зогсоод, хоёр дахин буу һүргэжэрхибэ. Сагаантанай харуулшад бэе бэедээ абяа үгэжэ, шаг шууяан эндэ тэндэһээнь дуулдашаба.

Бүргэй үшөө нэгэ дахин буу һүргэжэрхёод, томо шулуунуудай саагуур бэеэ далдалан нюуһаар хабсагай өөдэ абиран үгсэжэ эхилбэ.

Уданшьегүй моридой туруунууд доогуур газар бүглүүгээр түербэ. Намналгашье эхилбэ даа.

Тойроод бүри һаруул болошонхой. Зүүн хойноһоо нэгэ бага шнигтэйшэг һэбшээн үлеэжэ эхилбэ.

«Яатараашье айһан баарма гээшэ һэнбиб даа, — гэжэ Бүргэй хабсагайн эгээл оройдохи томо шулуунай саана хоргодон хэбтэхэ зуураа бодоно. — Мүнөө намайе бэлэхэнээр гартаа оруулжа шадахаяа арайл болёот даа. Үгы даа нэгэ дахин өөрынгөө тэнэгээр гартатнай ороһомни, тиигээд алтан амияа таба сагаанай сэнгүйгөөр бурханда үргэжэрхёогүймни хүрөө болог! Таанадай гарта оронхаар, таанадтай арга мүрөө һалатар тулалдаад, хэдыгэйтнай толгойе сүмэ буудаад үхэһэмни холо дээрэ. Би тэдэ партизануудай, улаантанай ямар һаналтайе, тогтоохо гэһэн шэнэ засагыеньшье мүртэйгөөр ойлгоногүйб. Тиибэшье тэдэнэр миниин нүхэд, харин таанадые одоол хайра гамгүй мяхашад гээшэт гэжэ һайн ойлгожо абааб. Тэдэ алуулагша хүнүүд өөһэдынгөө ами наһанһаа үнэтэй юумэнэй түлөө хосороо гэжэ мүнөөл ойлгооб. Би буу барижа таанад мэтын нохосуудтай тэмсэхээ, дэлхэй дээрэхи эгээл үнэн юумэнэй түлөө жаг саалда зогсохоб».

Тээ тэрэ доро нэгэ һүүзэгэр юумэн бүрэгэд гээд, шулуунай саагуур орожо, харагдахаяа болишобо. Бүргэй сабшалаагүй нюдөөр тиишэ харашоод байна. Үнөөхи бүрэлзэгшэ юумэнэй хоргодоһон газар тээшэ буугаа залаад байхадань, тэндэһээ бүри дээхэнүүр нэгэ хүнэй мүлхижэ ябахань харагдаба. Бүргэй һаралгүйгөөр тэрэниие хараадаа абаад буудажархиба. Үнөөхи хүн тэндээ хэбтэһээр үлэбэ.

«Шархияа хатаажа хэбтэхэ болоолши даа, — гэжэ Бүргэй дуугарба, — Бидэшни баһал буудажа шадаха зон байхабди».

Уданшьегүй бүлэг хүнүүдэй бэе бэедээ дүтэ зайтайгаар дээшээ мүлхижэ ябахань харагдаба.

«Үсэгэлдэр партизануудай тархиие һэлмээр сабшажа алаһан тэрэ ута гарта бузар мяхашан эдэнэй дунда алининь байна хаб? — гэжэ тэрэ бодоно. — Халаг даа, илгаруулхын аргагүй».

Шулуунай саанаһаа тархяа үндылгэһэн лэ хүнүүд Бүргэйн мэргэн һомондо дайруулжа, доошоо халтиран, мухарин ошоно. Тиибэшье бусадынь өөдөө нэтэрүүгээр зүдхэнэ.

— Зай, зай, мүлхигты наашаа! — гэжэ тэрэ дуугарна. — Партизануудай хүрэжэ ерэтэр хайшаншье гэжэ һаань, тэсэжэл үзэхэб.

Дээгүүр хоёр хирээ шингтэй далинуудаа хүндөөр һэбиһээр үнгэржэ, дүтын мододой шанха оройдо һуугаад, хара субаяа хэдэрһэн сэрэгэй ноёд мэтээр байлдаанай боложо байһан газарые хёрхоор ажагланад. Энээхэн хирэдэ тэнгэриин зүүн хала улаан дүлөөр соробхижо байтараа, уданшьегүй наранай сэнхир-ягаан хүбөө хадын саанаһаа бултайжа эхилбэ.

Хойноо юумэнэй халта һаршаганахые дуулаад, Бүргэйн толгойгоо үргэхэтэйнь зэргэ дээрэһээнь хүндэ бэетэй хүн даража унаад, бахалуурынь аһашаба. Бүргэй хүзүүгээ бэедээ татан агшаажа, арайшье гэжэ нюрган дээрээ эрьелдэбэ. Гарыень нюрганданнь абаашаха һанаатай носолдожо байһан хүнэй һахалтай нюур, ирзайд гэһэн шарабтар шүдэнүүдые, шуһаа гүйшэһэн нюдэдые халта хаража үрдибэ. Тиигээд хоюулан хам тэбэрилдээд, хүмэр шулуунууд дээгүүр мухарижа эхилбэд...

«ЭХЭ ОРОМНИ — СССР»

Нимэ уряа доро пионернүүдэй болон һурагшадай хизаар ороноо шэнжэлхэ экспедициин гурбадахи шата дүүрэбэ. Республикын хизаар ороноо шэнжэлдэг эдиршүүл үнгэрэгшэ жэлдэ энэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хээ. Олон хоногой аяншалга 566 дахин эмхидхэгдээ. 50 мянган эдиршүүл республикын түүхэтэ газарнуудаар ябажа, хизаар ороноо шэнжэлхэ талаар һонирхолтой олон материал суглуулаа. Мүнөө республикын һургуулинуудта хизаар ороноо шэнжэлхэ 100 гаран музей, 150 булан байгуулагданхай. Тиихэдэ аяншалгын 308 кружок хүдэлнэ. Тэрээндэ 10 мянган һурагшад хабаадалсана.

Бүхы аймагуудай хизаар ороноо шэнжэлдэг эдиршүүл «Түүхын хуудаһа ирахада...», «Ленинэй нэрэ — манай тугта», «Литература искусствын һонин» гэхэ мэтэ темэнүүдээр выставкэ эмхидхээ. Эндэ нэгэ хэдэн жэшээнүүдые дурдая.

Хяагтын аймагай Сүхын найман жэлэй һургуули һонирхолтой выставкэ эмхидхэһэн байна. Тус һургуулиин хизаар ороноо шэнжэлэгшэд Елена Волковагай хани нүхэр Александра Николаевна Огурцовае бэдэржэ олоод, хоёр дахин уулзалга үнгэргөө. Энэ эхэнэр Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг юм. Тэрэ һургуулида хоёрдохиео айлшалан ерэхэдээ, сирень асаржа, Е. Волковагай хүшөөгэй дэргэдэ үхибүүдтэй сугтаа һуулгаа һэн. Мүн эрэлхэг зоригтой комсомол басаганда зорюулһан шүлэг зохёогоод, һурагшадта бэлэглээ. Александра Николаевнагай хөөрөөнһөө олон материал суглуулжа, эдиршүүл планшет хэһэн юм. Тус һургуулиин эдэбхитэд Бахманова Валя (8-дахи класс), Томсон Оля (7-дохи класс) декабристнарай ажабайдал, ажал ябуулга тухай хөөрэжэ үгөө. Тэдэнэр Ново-Селенгинск хүрэтэр аяншалһан, түрэл тосхонойнгоо, һургуулиингаа, заводойнгоо түүхэ тухай материал суглуулна.

Сэлэн-Дүүмын дунда һургуулиин хизаар ороноо шэнжэлдэг эдиршүүл ехэ хүдэлмэри ябуулна. «Поиск» гэжэ штаб тус һургуулида хүдэлнэ. Сэлэн-Дүүмын комсомолой болон пионерэй түрүүшын үүрэй ажал ябуулгатай танилсаа. Пионерэй түрүүшын үүрые эмхидхэһэн А. Г. Кругловые бэдэржэ олоо һэн. Мүнөө тэрэ Ангарскда ажаһууна. Эдиршүүл тэрээнтэй уулзалга үнгэргөө. Тэрэ һургуулиин хүндэтэ пионер болоһон, нютагай түрүүшын пионернүүдэй ажал хэрэг тухай хөөрэжэ үгэһэн байха юм. Тиигэхэ үедэ 9 хүндэ нэгэ галстук хүртэдэг байгаа. Мүн һурагшад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшад, Советскэ Союзай Геройнууд тухай материал суглуулһан байна.

Загастайн дунда һургуулиин (Сэлэнгэ) хизаар ороноо шэнжэлэгшэдэй штаб «Гэсэриада» гэһэн зурагуудай конкурс үнгэргөө. Һургуулиин эдир зураашад тэрээндэ олоороо хабаадалсаа. Һурагшад С. Пурбуева, (8-дахи «В» класс), Л. Брюханова (6-дахи класс), З. Бальчинова (6-дахи «Б» класс) гэгшэдэй хүдэлмэринүүд һайн сэгнэлтэ абаа. Тус һургуулиин хизаар ороноо шэнжэлэгшэд «Эхэ оромнай — СССР» гэһэн экспедицидэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Декабрь һарада Россида зэбсэгтэ буһалгаанай болоһоор 150 жэлэй ой дүтэлбэ. Манай республикын хизаар ороноо шэнжэлдэг эдиршүүл мүн лэ энэ үдэртэ бэлэдхэл хэнэ. Хяагтын, Баргажанай, Сэлэнгын, Улаан-Үдын аймагуудай, Советскэ, Октябрьска районуудта декабристнууд тухай хөөрэһэн материалнууд суглуулагдана. Республикын хизаар ороноо шэнжэлэгшэд Буряадта нүүжэ ерээд, түбхинэн һуурижаһан декабристнарай нютагуудаар аяншалһан байна. Жэшээлхэдэ Сотниковой найман жэлэй һургуулиин шэнжэлэгшэд Забайкалида декабристнарай хэһэн ажал ябуулгые хэдэн жэлэй туршада шэнжэлнэ. Петровск-Забайкальский, Шэтэ, Эрхүү, Хяагта городуудта, Ново-Селенгинск тосхондо эдиршүүл айлшалаад ерэһэнэйнгээ һүүлээр, декабристнууд тухай һонирхолтой планшедүүдые шэмэглэн гоёоһон байна.

Байгша оной март һарада хизаар ороноо шэнжэлэгшэдэй республиканска конференци үнгэргэгдэхэ юм. Эндэ хизаар ороноо шэнжэлдэг эдиршүүлэй һонирхолтой ажал тухай олон юумэ мэдэжэ абаха байһамнай лабтай.

Л. ПОХОЕВА,
хүүгэдэй республиканска аяншалагшадай станциин методист.

Спорт

ЭДИР БАРИЛДААШАД

Һүүлэй үедэ Баргажанай эдир барилдаашад гэмгүй амжалтануудые туйланхай. Ушар юуб гэхэдэ, эндэ ганса республикын бэшэ, мүн зонын чемпионууд олон. Имагтал энээниие хараадаа абажа, «Урожай» бүлгэмэй областной совет эдир барилдаашадай дунда дүрэ буляалдалгаар түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөө февраль һарада Баргажан тосхоной соёлой ордон соо үнгэргөө һэн.

Мүрысөөндэ Хурамхаанай, Яруунын, Зэдын, Түнхэнэй, Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагуудай, Ивалгын гидромелиоративна техникумэй команданууд гэхэ гү, али хамтадаа 80 гаран барилдаашад хабаадаа.

Эндэ сугларагшадта хандажа, аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Я. Сыщук, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Н. И. Патраков, «Урожай» бүлгэмэй областной Соведэй түрүүлэгшэ В. Л. Балдаев, мүрысөөнэй главна судья, СССР-эй спортын мастер В. В. Баймеев гэгшэд амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

Мүрысөөнэй тугай үргэгдэһэнэй һүүлээр ковер дээрэ түрүүшын хоёр барилдаашад гаража, зал соо сугларагшадта халуунаар угтагдаа. Зүгөөр айлшадшье харагшадые баясуулаа. Уридшалан хэлэбэл, эхэнхи барилдаашад һайн техникэ, мэхэтэй тактика илахын түлөө аргагүй ехэ эрмэлзэл харуулаа.

Бүхы уулзалганууд тухай хэлэхын аргагүй дээрэһээ хоёр уулзалга дээрэ тогтохо хүсэлэнтэй һэм. Эдэнэр юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, түрүүшынхинь эхинһээ һүүл болотор шанга тэмсэлэй оршон байдалда үнгэрөө, харин хоёрдохинь командаараа түрүү һуури эзэлэлгэдэ ехэ удха шанартай байһан юм. Үшөө тиихэдэ «Ковер дээрэ гарабал хододоо һэргэг бай» гэһэн үгэнүүдэй үнэн байһаниие үшөө дахин гэршэлбэ.

60 килограммай барилдаашад сооһоо хахад финалда Баргажанай Түмэр-Баяр Ринчинов Сергей Постников хоёр шадабари ехэтэйгээр барилдаа. Тэдэнэй хэнэйнь илахые мэдэхын аргагүй байба. Ушарынь гэхэдэ, түрүүшын забһарай һүүлээр уулзалга 3:3, харин хоёрдохи забһарай һүүлээр — 6:6 болобо ха юм. Һүүлшын ээлжээндэ урда урдаһаа нюдэ нюургүй тулалдажа оробод. Имагтал сагай дүүрэхэ дээрэ Ринчинов нүхэрэйнгөө алдуу хэрэглэхэдээ илажа гараа. Харагшад энэ барилдаагаар ехэтэ һонирхоо.

52 килограммай барилдаашад сооһоо техникумэй студент Сергей Галсанов, Баргажанай бүхэ Цыден Гулгенов гэгшэдэй түгэсхэлэй уулзалга үнгэргэхөөр ковер дээрэ гарахадань, зал соо шуугиятай болошобо. Юуб гэхэдэ, Гулгенов энээнһээ урда нүхэдөө яаха аргагүй диилэһэн юм. Имэһээ зал соо сугларагшад мүнөөшье илалта туйлаха гэжэ һанаһан байгаа ха. Нээрээшье энэ жэлдэ Алас-Дурна зонын чемпион болоһон Гулгенов хабатайгаар барилдаагаа эхилээ һэн. Харин Галсановынь ехэл бэеэ хуряанги байгаа. Зүгөөр хоёрдохи минутын ябажа байхада Гулгеновынь мэдэн гэхэдээ нюрган дээрээ хэбтэшэһэн байжа, хүлеэгдээгүй ушар болобо. Ушарынь гэхэдэ, тэрэ коверой захада бэеэ һуладхаһан байгаа. Харин нүхэрынь гэнтэ добтолжо, ковер дээрэ шадаа. Энэ илалтын ашаар техникумэй команда түрүү, харин Баргажанай команда хоёрдохи һуури эзэлхэ баатай болоо.

Баргажанай хүбүүд Борис Будаев, Геннадий Галимов, Валерий Бадмаев, Солбон Ринчинов, техникумэй Игорь Дмитриев, Сергей Галсанов, Борис Батуев, Бимба Будажапов, Валерий Преловский, Зорик Нимаев ба Зэдын барилдаашан Сергей Намсараев гэгшэд республикын чемпионууд болоо.

Тэдээндэ аймагай ажахынуудай, предприятинуудай, эмхи зургаануудай бэлэг сэлэгүүд барюулагдаа.

Н. ГАЛДАНОВ.

ХОЁР РЕКОРД ШЭНЭЛБЭ

Буряадай АССР-эй зунай VI спартакиадын тоосоондо хүндэ атлетикээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой спортын зал соо үнгэргэгдэбэ. Спортын дүрбэн бүлгэмэй 30 гаран штангист Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан энэ мүрысөөндэ хабаадаба.

56 килограмм шэгнүүртэн сооһоо Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой түлөөлэгшэ Александр Иванниковтай ана-мана тэмсэхэ хүн олдоогүй. Тэрэ хоёролжон үргэлгөөр 187,5 килограмм (82,5 кг. + 105 кг). дүн харуулжа, республикын чемпионой нэрэ солодо хүртэбэ.

Хүнгэншэг шэгнүүртэй штангистнууд, спортын мастерта кандидат Александр Топоровой («Локомотив») «Урожайн» түлөөлэгшэ, Кабанскын аймагай Шергинэй совхозой хүдэлмэришэн Василий Шустовай хоорондо илангаяа шанга тэмсэл боложо, сугларагшадые һонирхуулба. Хоёр дахин үргэлгөөр 225 килограмм дүн харуулһан Топоров нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Хүдөөгэй штангист хэдэхэн килограммаар тэрээнһээ гээгдэжэ, хоёрдохи һуурида гараа.

Хүнгэн шэгнүүртэн сооһоо Александр Бадмаевые («Урожай») онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ штангист саашадаа һайнаар һорилго хээд байбал, ехэ амжалта туйлаха аргатай юм — 242,5 килограмм.

Дундууршаг шэгнүүртэ спортын ветеран, «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Ю. Бондарев, дунда шэгнүүртэ Н. Огаревский, хүндэшэг шэгнүүртэ Б. Медовиков (хоюулаа ЛВРЗ-һээ), 1-дэхи хүндэ шэгнүүртэ А. Мальцев («Забайкалец»), 2-дохи хүндэ шэгнүүртэ А. Скосырский (ЛВРЗ) гэгшэд республикын чемпионууд болобо.

Александр Скосырский республикын үнинэй хоёр рекорд шэнэлбэ. Түлхин үргэлгөөр 182,5 килограмм дүн харуулаа. Энэнь республикын рекордһоо 2,5 килограммаар үлүү юм. Хоёролжон үргэлгөөр тэрэ мүн лэ рекорд — 315 кг. тогтообо.

Мүрысөөнэй дүн гаргахада, локомотив-вагон заһабарилгын заводой штангистнууд 1950 очко абажа, командаараа Буряадай АССР-эй чемпионууд болобо. «Урожай» бүлгэмэй, авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортын клубай хүндэ атледүүд удаадахи һууринуудые эзэлээ.

Тиигэжэ энэ мүрысөөн манай штангистнуудта байгша оной март һарын 25-26-да Благовещенск хотодо үнгэргэгдэхэ Алас-Дурна зүгэй зонын чемпионадай урда тээхи һүүлшын шалгалта боложо үнгэрөө.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

МАНАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭ ХОЁРДОХИ...

Эхэнэр конькишадай дунда дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дээрэ Лейпциг хотын студентка Карин Кессов эрхим амжалта туйлажа, эрхимэй эрхим гэһэн чемпионкын нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тэрэ дүн хамта 186, 394 очко абаһан байгаа.

Мүнгэн Медальда Горький хотоһоо ошоһон Татьяна Аверина хүртөө. Тэрэ олон зайда урилдахадаа 186,653 очкотойгоор бүхэсоюзна рекорд тогтооһон байна. Манай Татьяна Аверина Ассенһээ нэгэ мүнгэн, хоёр бронзо медальтай нютагаа бусахань. Дэлхэйн чемпионка, США-гай түлөөлэгшэ Шиль Янг 186, 984 очкотой боложо, бронзо медальда хүртэбэ. Тэрэ 500 метрэй зай — 42,3, 1000 метрэй зай 1.30.37 секунда соо гаталжа, эрхимлэһэн байгаа.

«Ассендэ юуншье боложо магад» гэһэн гаршагтай Голландиин нэгэ газетын тоосоондо хэлэгдэһэн байна. Зүгөөр Янг мүрысөөнэй түрүүшын үдэр эрхимлээшье һаа олон очкотой болохын хойноһоо оролдохо зэргэтэй болобо. Тиин 1000 метрэй зайда урилдахадаа Аверинаһаа миил 0,1 секундаар эрхимлэхэдээ, хоёрдохи һуури эзэлһэн байба.

Горькиин Татьяна Аверина 3000 метрэй зайда урилдахадаа Кессовһээ 1,25 секундаар хожомдохо ёһогүй байгаа. Урилдаанай эхилхэдэ Аверина зайгаа 4.58,05 секунда соо гаталһан байба. ГДР-һээ ерэһэн Кессов удаадахи ээлжээндэ урилдахадаа энэ зайе 4.55,24 секунда соо гаталжа шадаба. Энэ зайда урилдаһан Голландиин Сиппи Тихелаар гэгшэ 4. 51. 05 секунда харуулжа эрхимлэһэн байна

Лейпциг хотын физкультурын мэдээжэ институдай хүхюун абари зантай студентка Карин (тэрэ мүнөө 21 наһатай) эндэ сугларагшадые гайхуулаа бшуу. Ушарынь хэлэхэдэ, энэ мүрысөөн болотор тэрэ эрхим амжалта харуулаадүй ябаһан. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ Медео стадиондо Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн урилдаанда хабаадалсахадаа 11-дэхи һуури эзэлээ һэн. Харин мүнөө... нэгэ жэлэй үнгэрөөд байхада гайхамшагта илалта туйлагдаба ха юм. ГДР-эй суглуулагдамал командын гэшүүдэй дунда Карин Кессов эгээл нэтэрүү, зүрхэтэй, оролдосотой бэрхэ спортсменка гэжэ дэмы хэлсүүлдэггүй ха. Энээнэй хажуугаар, һаял ехэ мүрысөөндэ хабаадалсажа эхилһэн энэ басаган гэнтэ дэлхэйн чемпионка болобо. Энэ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, ГДР-эй студенткын бэлигтэй, урагшаа эрмэлзэдэг байһые гэршэлнэ. Мүн Инсбругтэ үнгэргэгдэхэ Олимпиин наадан дээрэ түрүү һуури буляалдаха спортсменүүдэй нэгэн болоно бшуу.

Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нааданда хабаадалсаһан совет оронойнмнай спортсменүүд бирабагүй. Юуб гэхэдэ, манай эхэнэр конькишад эсэшэһэн байна. Энээн тухай үнгэрэгшэ жэлэй дэлхэйн чемпионка, Голландиин Атье Кейлэн-Деелстри халагланнгяар хэлээ һэн. Урилдаанай дүн хаража үзэхэдэ, Киевэй Татьяна Шелехова 191, 655 очко абажа, юһэдэхи, Ленинградай Галина Степанская — 192,061 — (арба нэгэдэхи). Ульяновск хотын Людмила Анкудимова түрүүшын арбан зургаан спортсменүүдэй тоодо орожо шадаагүй.

(ТАСС).

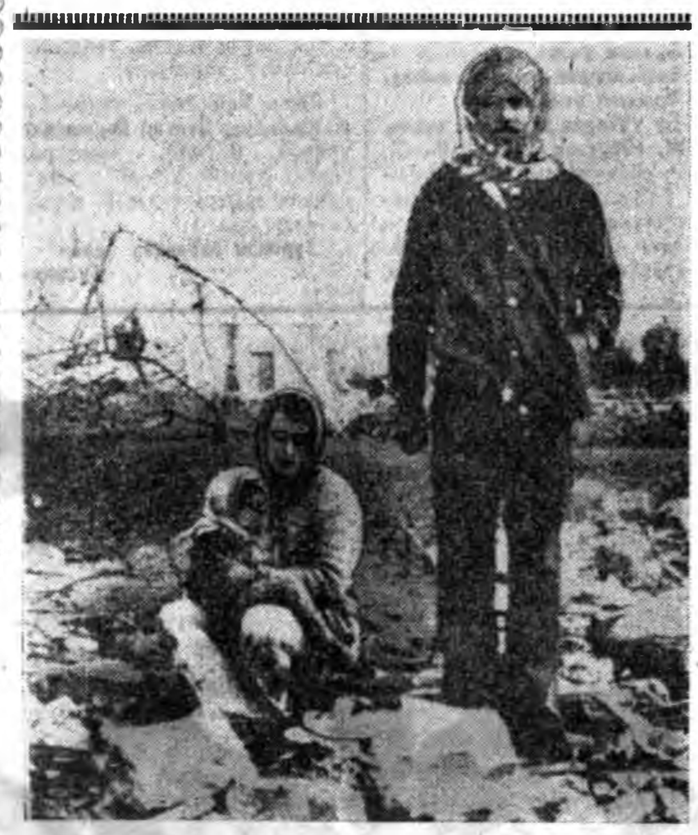

Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүд Ливанда эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгануудаа үргэлжэлүүлһээр. Израилиин солдадууд хэдэ хэдэн һуурин тосхонуудта добтолжо, олон арбаад байшан гэрнүүдые һандаргаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гэр байрагүй үлэһэн ливан бүлэ.
ТАСС-ай фотохроникэ.

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ РАДИО — ХИЛЫН СААНАҺАА

ХАНОЙ

Шиидхэхы жэл

ТАСС

Дайн байлдаанда һандаргагдаһан экономикоёо 1975 ондо бүрин һэргээжэ, дайнай урда тээхи хэмжээндэ хүргэхэ гэһэн зорилго ПТВ-гэй ЦК, ДРВ-гэй правительство республикын хүдэлмэришэн ангиин, ажалша таряашадай, интеллигенциин урда табиһан байна. 1976—1980 онуудай удаадахи түсэбтэ табан жэлдэ бата үндэһэ һуури табихын тула ороной олонитэ экономикоёо энэ жэлдэ гүйсэд һэргээхэ ёһотой.

Демократическа Вьетнамай бүхы предприятинуудаар, заводуудаар, барилганууд дээрэ, кооперативуудаар нэмэл партийна суглаанууд байгша оной эхиндэ үнгэргэгдэжэ, 1975 оной гүрэнэй түсэб, бюджет баталһан ДРВ-гэй Национальна суглаанай сессиин дүнгүүдые зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга олгоһон доторой арга нөөсэнүүд. Эдэ суглаанууд дээрэ наринаар зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Виньфу провинциин Ламтхаодахи суперфосфадай заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд январь һарада түсэбһөө гадуур мянган тонно минеральна утэгжүүлгэ үйлэдбэрилэн гаргаһан байна.

Намдинь хото — ДРВ-гэй бүд нэхэгшэдэй ниислэл мүн. Намдинь хотын бүд нэхэгшэд жэлэйнгээ даабариие декабриин 20-до дүүргэхэ гэһэн уялга абаа. Эдэнэр январь һарынгаа түсэбые 116 процентээр дүүргэбэ.

Тханьхоагай барилгашад арадай ажахын 41 барилга байгша ондо һэргээн бодхоохо, бариха юм. Эдэ барилгануудаа бултыень болзорһоо 15 үдэрөөр урид ашаглалгада оруулхые найдуулна.

Үбэлэй һарануудта Вьетнамай нэгэ миллионһоо дээшэ таряашад агрономиин, зоотехнигэй курсануудта һураһан байна.

Демократическа Вьетнамай кооператорнууд энэ хабар бага̄йгар тариха хүдэлмэреэ болзорһоонь урид дүүргэхые шармайн оролдожо байнхай.

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Хархис хүсэнүүдые һамна бута сохиһон Чехословакиин ажалшадай Февралиин түүхэтэ илалтын 27 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материалнуудые социалис оронуудай газетэнүүд үргэнөөр толилно. «1948 оной февраль һарын түүхэтэ үдэрнүүдтэ Чехословакиин үргэн ниитэ арад зон, хүдэлмэришэн анги Коммунис партиин хүтэлбэри доро бата жагсаалтайгаар нэгэдэн тэмсэхэдээ, хархис хүсэнүүдые хатуу шангаар сохиһон юм. — гээд Чехословакиин «Руде право» газетэ бэшэнэ. — Энэ нэгэдэлэй ашаар Чехословакида революционно хубилалтанууд болоһон байгаа. Коммунис партиин хүтэлбэри доро, Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай арадуудтай бата холбоо барисаатайгаар тэмсэн, Чехословакиин хүдэлмэришэн анги, ажалшан арад эдэбхитэйгээр тулалдажа, революционно, дайшалхы элитэ шэнжэ шанарнуудтай байһанаа харуулаа, оронойнгоо бодото эзэд, шэнэ байдал зохёон байгуулагшад байһанаа элирхэйлээ һэн».

• • •

Гитлеровскэ фашизмһаа сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай, эдэнэй арад зоной, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бата харилсаа холбоон тухай материалнуудые «Берлинер цайтунг» газетэ толилжо үргэлжэлһөөр. Империалис ээрхэг түримхэйшүүлһээ социалис хани нэгэдэлтэ оронуудые хамгаалхаар бата нэгэдэлтэй байһанаа эдэнэр харуулна гээд газетэ тэмдэглэнэ.

* *

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй обороной министр, Советскэ Союзай маршал А. А. Гречкын хани ёһоной албанай хэрэгээр Индидэ ерээд байһан тухай Индиин газетэнүүд үргэнөөр бэшэнэ. Хоёр ороной обороной министрнүүдэй хоорондын хөөрэлдөөнүүдэй эхилһэн тухай «Нейшнл геральд» газетэ мэдээсэхэдээ, хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшад хоёр ороной хоорондохи хани барисаае, үгэеэ ойлголсолгые һайшааха зуураа, эдэ хөөрэлдөөнүүд совет-индиин харилсаае саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэ гээд этигэжэ, найдажа байһан тухайдаа мэдүүлнэ.

* *

Португалиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй түсхай комиссиин ба политическэ партинуудай түлөөлэгшэдэй хоорондо боложо байһан шухала зүбшэлэлгэнүүд тухай Парижай газетэнүүд мэдээсэнэ.

(ТАСС).

ПЕКИН

Хитадта веногуудай табигдаһан тухай

ТАСС

Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой 57 жэлэй ойтой дашарамдуулан, КНР-тэ байдаг СССР-эй посольствын хүдэлмэрилэгшэд наһа бараһан совет сэрэгшэдэй Уханьдахи хүүр дээрэ венок табиба. Империализмда, хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр. Хитадые сүлөөлхын түлөө байлдаануудта баатарай ухэлөөр унаһан совет сэрэгшэдэй хүүрнүүд дээрэ веногуудые табихын тула Пхеньян, Харбин, Чанчунь, Порт-Артур, Дальний хотонуудта ошохыень КНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство посольствын түлөөлэгшэдые урда жэлнүүдтэл адляар хориһон байгаа.

БОНН

ИЛАЛТЫН ОЙЕ УГТУУЛАН

ТАСС

Фашизмһаа сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Германиин Компартиин абаһан мэдүүлгэ эндэ толилогдобо. Германиин Коммунис партиин правлениин Дюссельдорфдо болоһон пленум дээрэ энэ мэдүүлгэ баталагдаһан байна. Германиин фашизмые Советскэ Союзай, тэрэнэй союзнигүүдай һамна бута сохижо, илалта туйлахадань, немец арад сүлөөлэгдэһэн байгаа гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. «Энэ тэмсэлэй бүхы хүшэр бэрхэшээлнүүдые Советскэ Союз дабажа гараа. Эгээл тиимэһээ манай арад зон фашизмһаа сүлөөлэгдэһэнэйнгөө түлөө Советскэ Союзда баяр баясхалан хүргэнэ», — гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Дайнай һүүлээр Европо түбидэ, бүхы дэлхэй дээрэ болоһон хубилалтанууд революционно шэнжэтэй байһаараа шалгарна гээд мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ. Дэлхэй дээрэ хэдэн социалис гүрэнүүд эмхидхэгдэн байгуулагдаа. Эб найрамдалай, демократиин, социальна дэбжэлтын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэн, фашизмһаа сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойе тэмдэглэхээр бэлдэжэ байһабди гээд Германиин Компарти мэдүүлнэ.

ВАШИНГТОН

Израильда хэдэн миллион доллар дахинаа үгэхэ эрилтэ табиба

ТАСС

Израильда экономическа туһаламжа үзүүлхын тула 274,5 миллион доллар нэмэжэ һомолхо гуйлтатайгаар США-гай президент Дж. Форд конгресстэ хандаба. 1975 оной финансын жэлдэ Израильда туһаламжа үзүүлхын тула США-гай правительство урда тээнь 385,5 миллион доллар эриһэниинь мэдээжэ. Түрүүшын эрилтэ хэһэнһээнь хойшо Израилиин экономическа байдалай улам муудахада, Тель-Авив мүнгэ нэмэжэ эриһэн байгаа гээд Сагаан байшангай түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

Сагаан байшангай шэнэ эрилтэ Израильда американ экономическа туһаламжа үзүүлэлгын ниитэ хэмжээе 660 миллион долларго хүр гэхэ болоно.

ТОБШОХОНООР...

АМСТЕРДАМ. Советскэ Союзда ба бусад социалис оронуудаар ябаха аяншалгануудые эмхидхэдэг «Верню» гэжэ аяншалгын бюро заншалта һайндэрөө — эмхидхэгдэн байгуулагдаһаар 15 жэлэйнгээ ойе тэмдэглээ.

БОНН. СДПГ-гэй түрүүлэгшэ В. Брандт Норвегиин «Сосналистик перспектив» гэжэ журналда статья түнхаглуулхадаа, уласхоорондын шахардуу байдал саашадань һулаpуулха хүдэлмэри ябуулха шухала гэжэ тэмдэглэбэ.

ЛОНДОН. Урда Африкын Республикын Коммунис партиин мэдээжэ ажал ябуулагша Брам Фишер түрмэ шоронд хаагданхай байһаар. Һүүлэй үедэ тэрэнэй бэе улам муудаа. Тиихэдэнь түрмэһөө тэрэниие сүлөөлхэ эрилтэ табижа, митинг үнгэргэхэ гэхэдэ, Преториин расис засагаархид хориһон байна.

КАИР. Советскэ Союзай техническэ туһаламжаар баригдажа байһан Хелуандахи металлургическа комбинадта хайлуулагдамал булад эюулэхэ түхеэрэлгэ ашаглалгада оруулагдаба. Энэнь жэлдээ 200 мянган тонно монсогор булад хайлуулан гаргаха аргатай юм.

ТЕГЕРАН. Мүнөө Иранда 2200 врач, санитарнууд дуталдана гэжэ «Кейхан» газетэ мэдээсэнэ. Тиихэдэ иран үндэһэ яһанай 16 мянган врач баруун оронуудта хүдэлжэ байна гээд газетэ бэшэнэ.

НЬЮ-ЙОРК. Нёдондо жэл эндэ харгы замай 177 мянган аюул болоһон байна гээд хотын полициин управлени мэдээсэбэ. Энэнь 1973 онойхиһоо үшөө олон болоо.

КАНБЕРРЭ. Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлые онсо өөрсөөр тэмдэглэхэ гэжэ Австралиин правительство шиидхэбэ. Эхэнэрнүүдые баһамжалан доромжолжо, элдэб гасалан зоболон ушаруулагша һалхи шуурганда эхэнэрнүүдэй нэрэ үгэдэг ябадал болюулха гээд, энээн тухай һануулга ороной сагай уларил шэнжэлдэг бюронуудта эльгээхые шиидэбди гэжэ эрдэм наукын хэрэгүүдые эрхилдэг министр У. Моррисон соносхоо.

Квинслендэхи сагай уларил шэнжэлдэг бюро 30 жэлэй урда тээ хэдэн һалхи шуурганда политическэ ажал ябуулагшадай нэрэ үгэһэн байгаа ха. Теэд тэдэнь эрид буруушааһан юм гэхэ. Тиихэдэнь аюулта шуургануудые ажал ябуулагшадай һамгадай нэрээр, удаа тээнь бүхы дээрэнь эхэнэрнүүдэй нэрээр нэрлэдэг болоһон байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо энэнь бүхы дэлхэй дээрэ тиигэжэ дурдагдадаг болонхой.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: ВЦСПС-тэ болон ВЛКСМ-эй ЦК-да. Дамжуулгын Улаан туг — Буряадай АССР-тэ. Агууехэ үүсхэлэй эстафетэ — суглуулбари. «Түл аба нга түлэг дундаа» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Баясуулма үрэ дүнгүүд» — Б. Рыбдыловэй статья. Технологическа нэгэдэмэл процесс» — М. Газизовай статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Арадай театрай хүшэгэ юундэ сэлигдэнэгүйб» — Р. Макальскаягай статья. «Агууехэ илалтын 30 жэлэй ойдо» — суглуулбари. Номой таг.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Литын хуудаһа ирахада. Танай захилаар. Хилын саанаһаа.

СЭЕХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «В лесах Прибайкалья» — эрдэм тараалгын фильм, түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 10.55 — Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэтэ хуудаһанууд. «Партизанская война в тылу врага». 11.25 — М. Горький «Сказки об Италии». 11.55 — «Орленок» телестудида Советскэ Союзай Герой В. Г. Зайцевтай юнкорнуудай уулзалга. 12.40 — 12.50 — Забһарлалга. 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «Хонхо» гэһэн театр (үнгэтэ). 13.15 — «Шатарай һургуули». 13.45 — Спортын һонин (үнгэтэ). 16.00 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». 16,35 — «Три женщины» — уран һайханай телевизионно фильм. «1943-дахи он. «Встреча» гэжэ хоёрдохи фильм. 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Мальчишки на марше» — һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 19.25 — Телевизионно һонин. 19.45 — Илалтын 30 жэлэй ойдо. «Агууехэ баатаршалга». 20.05 — «Факел» — «Манай шэлэн олоһон харгынууд». 20.35 — Маоизмын шүдэртэ хүрмэгдэһэн Хитад орон (буряадаар). 20.50 — «Академ хотохондо болоһон уулзалга» — киноочерк.

«Орбита». 21.10 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». «Социалис обществын һайн һайхан зан ябадал» КПСС-эй Брянска обкомой нэгэдэхи секретарь М. К. Крахмалев дамжуулгада хабаадалсаха. 21.40 — «Три женщины» уран һайханай телевизионно фильм (үнгэтэ). 1943-дахи он. «Встреча» — гэһэн хоёрдохи фильм (үнгэтэ). 23.35 — Концерт. 23.50—24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Поэт Ю. Марцинкявичюсай творчество тухай. 02.15 — «Балет тухай» (үнгэтэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Хүдэлмэришэн анги тухай поэмэ» — документальна фильм.

«Орбита» 19.00—19.10 — Забһарлалга. 19.10 — «Шатарай һургуули». 19.40 — Спортын һонин (үнгэтэ). 1. Хоккейгээр СССР-эй чемпионадай «Динамо» (М) — «Спартак» (2-дохи, 3-дахи үенүүд). 2. «Спортлотогой тираж.

Улаан-Үдэ. 21.10 — «Когда расходится туман» — уран һайханай фильм.

УНШАГТЫ һонирхохо байхат

«ЮРЭ БУСЫН НУ...

ПЕТРОВ УЕЫН МЕБ...

ПЯТРАСАЙ ТЭЖЭЭМЭЛНУУД

ДУРАГҮЙДЭҺӨӨР БАНТАРАА...

Редактор Ц. Ц. ЦЫБУДЕЕВ

Манай адрес, телефо...